

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TOPRAK BİLİMİ VE BİTKİ BESLEME ANABİLİM DALI**

**FARKLI DOZLARDA KALSİYUM VE BOR
UYGULAMALARININ PATATES YUMRU
VERİMLERİ VE KALİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN
BELİRLENMESİ**

**Hazırlayan
Cengiz TEZCAN**

**Danışman
Prof. Dr. Osman SÖNMEZ**

Yüksek Lisans Tezi

**KASIM 2019
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TOPRAK BİLİMİ VE BİTKİ BESLEME ANABİLİM DALI**

**FARKLI DOZLARDA KALSİYUM VE BOR
UYGULAMALARININ PATATES YUMRU VERİMLERİ
VE KALİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN BELİRLENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Hazırlayan
Cengiz TEZCAN**

**Danışman
Prof. Dr. Osman SÖNMEZ**

**KASIM 2019
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Cengiz TEZCAN

İmza

YÖNERGEYE UYGUNLUK

“Farklı Dozlarda Kalsiyum ve Bor Uygulamalarının Patates Yumru Verileri Ve Kalitesi Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi” adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Cengiz TEZCAN

İmza

Danışman

Prof. Dr. Osman SÖNMEZ

İmza

Toprak Bilimi ve Bitki Besleme ABD Başkanı

Prof. Dr. Osman SÖNMEZ

İmza

Prof. Dr. Osman SÖNMEZ danışmanlığında **Cengiz TEZCAN** tarafından hazırlanan “**Farklı Dozlarda Kalsiyum ve Bor Uygulamalarının Patates Yumru Verileri Ve Kalitesi Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **Toprak Bilimi ve Bitki Besleme** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

01 / 11 / 2019

JÜRİ:

Danışman : Prof. Dr. Osman SÖNMEZ .....

Üye : Prof. Dr. Salih AYDEMİR .....

Üye : Doç. Dr. Adem GÜNEŞ .....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 22/10/2019 tarih ve 2019/59 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... / ..... / .....

Prof. Dr. Mehmet AKKURT

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bana çalışmalarım süresinde yenilikçi ufkuyla ve bilimsel katkılarıyla daima yanımda olan, yakın ilgi ve alakalarını esirgemeyen büyük katkı sahibi sayın hocam Prof. Dr. Osman SÖNMEZ'e teşekkürü bir borç bilirim.

Deneyisel çalışmalarım sırasında karşılaştığım zorlukları aşmamda yardımlarından dolayı Prof. Dr. Mustafa BAŞARAN' a, Doç. Dr. Adem GÜNEŞ' e, Dr. Oğuzhan UZUN' a, Laborant Sultan GÜNEŞ' e, ve aynı laboratuvarı paylaştığımız çalışma arkadaşlarım Yağmur ÇETİN ve Nimet ŞENKAYA' ya teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca; çalışmalarım süresince sabır göstererek beni daima destekleyen aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

Cengiz TEZCAN

Kasım 2019, KAYSERİ

**“FARKLI DOZLARDA KALSİYUM VE BOR UYGULAMALARININ
PATATES YUMRU VERİMLERİ VE KALİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN
BELİRLENMESİ”**

Cengiz TEZCAN

**Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Ekim 2019
Danışman: Prof. Dr. Osman SÖNMEZ**

ÖZET

Patates verim ve kalitesi üzerine Kalsiyum (Ca) ve Bor (B) elementlerinin etkisi oldukça önemlidir. Nevşehir bölgesinde patateslerde yaygın uygulanan farklı gübreleme alışkanlıkları bulunmaktadır. Bölge çiftçilerinin uyguladığı klasik gübreleme ile toprak analiz sonuçlarına göre belirlenen modern gübreleme metodu karşılaştırılmıştır. Klasik ve Analize dayalı bilimsel, uygulanan bitki besin maddelerinin verim ve kaliteye etkisinin ortaya konması hedeflenmiştir. Bu uygulamalar ile Ca (0, 3, 6, 9 kg Ca/da) Kalsiyum Nitrat[Ca(NO₃)₂] olarak ve B (0, 0,3, 0,6 kg B/da) Borik asit [H₃BO₃] olarak, gübrelerinin patates verim ve kalitesi üzerine etkisi 2 yıllık tarla denemesi ile araştırılmıştır.

Sonuçlar, uygulanan farklı Ca ve B dozları bitkinin verim ve kalitesi üzerine istatistiksel olarak bir artışın olmadığı göstermiştir. Her ne kadar bazı artışlar olsa da bunlar istatistiki olarak bir anlam ifade etmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Patates, Kalsiyum, Bor, Verim

DETERMINATION OF THE EFFECTS OF CALCIUM AND BORON APPLICATIONS ON YIELD AND QUALITY OF POTATO

Cengiz TEZCAN

Erciyes University, Graduate School of Natural and Applied Sciences

Master Thesis, November, 2019

Supervisor: Prof. Dr. Osman SÖNMEZ

ABSTRACT

The effects of Calcium (Ca) and Boron (B) elements on potato yield and quality are very important. There are different fertilizing habits widely applied in potatoes in Nevşehir region. The classical fertilization method applied by the farmers of the region and the modern fertilization method determined according to soil analysis results were compared. The aim of this course is to determine the effect of scientific and applied plant nutrients on yield and quality of potato. Our studies were conducted as a field experiment with two years using treatments; doses of Ca (0, 3, 6, 9 kg Ca /da) as Calcium Nitrate [Ca (NO₃)₂] and doses of B (0, 0.3, 0.6 kg B /da) as boric acid [H₃BO₃].

As a result, it was determined that there was statistically no effect of different Ca and B doses on yield and quality of potato. Although there were some increases on the yield upon the treatments, however, those increases were not statistically significant.

Keywords: Potato, Calcium, Boron, Yield

İÇİNDEKİLER

FARKLI DOZLARDA KALSİYUM VE BOR UYGULAMALARININ PATATES YUMRU VERİMLERİ VE KALİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN BELİRLENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK	ii
KABUL VE ONAY	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
TABLolar LİSTESİ	x
RESİMLER LİSTESİ	xi
ekler.....	xii

1. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER ve LİTERATÜR ÇALIŞMASI	2
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4.Bor	8
1.4.1.Toprakta Bor	8
1.4.2.Bor Yarayışlılığını Etkileyen Faktörler	8
1.4.3 Bitkilerce Bor Alımı.....	9
1.4.4.Bitkide Bor Taşımını	10
1.4.5. Borun Bitki Metabolizmasına Etkileri	10
1.4.6.Bitkilerde Bor Noksanlığı.....	11

1.4.7.Bitkilerde Bor Fazlalığı	11
1.5.Kalsiyum.....	11
1.5.1.Toprakta Kalsiyum.....	11
1.5.2.Kalsiyum Yarayırlılığını Etkileyen Faktörler	12
1.5.3.Bitkilerce Kalsiyum Alımı.....	13
1.5.4.Kalsiyumun Bitki Metabolizmasına Etkileri	13
1.5.5.Bitkilerde Kalsiyum Noksanlığı.....	14
1.5.6.Bitkilerde Kalsiyum Fazlalığı.....	15

2. BÖLÜM

YÖNTEM VE MATERYAL	16
2.2. Materyaller	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

3. BÖLÜM

BULGULAR.....	25

4. BÖLÜM

TARTIŞMA-SONUÇ ve ÖNERİLER.....	39
4.1.Tartışma	39
4.2.Sonuç ve Öneriler.....	40
KAYNAKÇA	41
EKLER	43
ÖZGEÇMİŞ.....	47

KISALTMALAR

mg: Miligram

kg: Kilogram

Fe: Demir

Al: Alüminyum

Mg: Magnezyum,

Mn: Mangan

Cu: Bakır

Li: Lityum

Na: Sodyum

K: Potasyum

N: Azot

Ca: Kalsiyum

Zn: Çinko

ZMO: Ziraat Mühendisleri Odası

K adet: Küçük boy patates adet

K kg: Küçük boy patates Kg

O adet: Orta boy patates adet

O kg: Orta boy patates Kg

B adet: Büyük boy patates adet

B kg: Büyük boy patates Kg

T adet: Toplam patates adet

T Kg: Toplam patates Kg

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 İllere Göre Patates Üretimimiz (Ton) TUIK 2014-2018 verileri.....	4
Tablo 1.2 İllere Göre Patates Ekim Alanlarımız (da) (ZMO, 2018)	4
Tablo 1.3 2003 Yılı Türkiye’de Patates Tüketim Şekilleri ve Miktarları	6
Tablo 2.1 Patateste Ca ve B' un araziye uygulama şeması	17
Tablo 3.1 Deneme arazisinin 2017 yılı ekim öncesi element değerleri	26
Tablo 3.2 Deneme arazisinin 2017 yılı hasat sonrası element değerleri.....	27
Tablo 3.3 Uygulama araziden alınan ürünler parsel ve dekara göre	28
Tablo 3.4 2017 Yılı modern uygulama parselleri yumru besin elementi içerikleri	30
Tablo 3.5 2017 Yılı klasik uygulama parselleri yumru besin elementi içerikleri	32
Tablo 3.6 2017 Yılı modern uygulama patates yaprağı besin elementi içeriği	33
Tablo 3.7 2017 Yılı klasik uygulama patates yaprağı besin elementi içeriği	35
Tablo 3.10 Bitki ve yumrudaki besin elementi aralıkları.....	36

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1 Patates hasat yerlerinin işaretlenmesi.....	18
Resim 2.2 Patates parsellerinden toprak numunesi alınması	19
Resim 2.3 Parsellerden patateslerin hasat edilişi.....	20
Resim 2.4 Modern uygulamadan bir görünüm.....	21
Resim 2.5 Klasik uygulamadan bir görünüm.....	21
Resim 2.6 Bitki çiçeklenme durumunda görülmektedir.	22
Resim 2.7 Toprak örneklerinin hassas terazi ile tartılması	23
Resim 2.8 Toprak analizlerinin yapılması	24
Resim 2.9 Toprak süzüklerinin alınması.....	24
Resim 4.1 Pullukla Sürüm Örneği	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Resim 4.2 Deneme alanında görülen Patateste kuru çürük hastalığı.....	40

EKLER

EK 1 2016 yılı patates yaprağı besin elementi içeriği	43
EK 2 Deneme yapılan arazinin 2016 yılı arazinin hasat sonu element değerleri	44
EK 3 2016 yılı Patates verimleri Küçük orta büyük adet ve kg değerleri	45
EK 4 2017 yılı Patates verimleri Küçük orta büyük adet ve kg değerleri	46

GİRİŞ

Dünyada ve ülkemizde gıda sektöründe önemli bir paya sahip olan patates ülke genelinde yaygın bir üretim ve tüketim potansiyeli vardır. 2018 yılında patates üretimi 4.5 milyon tona ulaşmıştır (Ziraat Mühendisleri Odası (ZMO., 2018)) .

Bitkilerin büyüme ve gelişmesi için kabul edilen temel besin elementleri, Azot (N), Fosfor (P), Potasyum (K), Kalsiyum (Ca), Magnezyum (Mg), Kükürt (S), Demir (Fe), Mangan (Mn), Bor (B), Çinko (Zn), Bakır (Cu), Molipden (Mo), Klor (Cl), Sodyum (Na) olarak kabul edilmektedir. Bitki besleme çalışmaları içinde bulunan bu besin elementlerin bitkiler tarafından yeteri miktarda alınmaması neticesinde gelişme geriliği verim kayıplarını depolamada problemlerini de beraberinde getirmektedir (Karaman ve ark., 2012).

Patates üretiminde verim ve kalite üzerine Ca ve B önemli etkilere sahiptir. Kalsiyum bitkide hücre duvarlarında rol alarak bitkinin dona karşı korunmasına etki etmektedir. Noksanlığında meyvelerde çatlama, çiçek ve tomurcuklarda dökülmeler olmakta meyve raf ömrü kısalmaktadır (Karaman ve ark., 2012).

Bor bitkilerde hücre bölünmesi, uzaması ve bitkide büyüme açısından önemli bir elementtir. Noksanlığı durumunda büyüme uçları ölmekte, kabuklar çatlamakta ve çiçeklenme azalmaktadır (Karaman ve ark. 2012).

Çalışmamız Ca ve B'un bitki verim ve kalitesi üzerine, çiftçilerin kullandığı klasik gübreleme ile topraktaki besin maddelerine göre belirlenen modern gübreleme yöntemlerinin karşılaştırılmasını içermektedir.

1. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER VE LİTERATÜR ÇALIŞMASI

1.1. Problemin Durumu

Dünyada patates, bitkisel kaynaklı beslenmede tahıllardan sonra en fazla tüketilen besin maddesidir. FAO 2016 yılı verilerine göre dünyada 19,3 milyon hektar alanda 376,8 milyon ton patates üretilmektedir. Verim 19.58 ton/ha. Dünya patates ekim alanlarının %30,2'si Çin'de, %11,1'i Hindistan'da, %10,5'i de Rusya'da bulunmakta olup, bu üç ülke dünya patates üretiminin de %46,2'sini oluşturmaktadır (Özercan, 2018).

Türkiye’de Ziraat Mühendisleri Odası (ZMO)‘nın verilerine göre 1.359.373 da alanda 2018 yılı patates üretimi 4.55 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Verim 3,35 ton/da olmaktadır. Nevşehir bölgesinde ise 64033 da alanda 269.620 ton üretilmiştir. Verim 4.2 ton/da ’dır.

Patatesin en büyük problemlerinden bir tanesi depo zayıflarıdır. Depo zayıflarının sebeplerinden biri de yanlış gübreleme olduğu düşünülmektedir. Kalsiyumun hücre duvarlarına etkisi bilindiği için depolamada kalsiyumlu gübrelerin önemli rol aldığı düşünülmektedir. Ayrıca B’ lu gübreler ise çiçeklenmede oldukça etkindir.

Nevşehir bölgesinde patateslerde yaygın biçimde uygulanan farklı gübreleme alışkanlıkları mevcuttur. Bu uygulamaların ne derece sağlıklı olduğu bilinmemektedir. Çiftçiden çiftçiye değişen uygulamaların yanı sıra genel olarak kullanılan oranlarda mevcuttur. Hem bu oranlar ile hem de toprak analizi sonucuna göre bilimsel olarak uygulanması gereken dozları belirlemek ve çiftçileri bilimsel gerçeklere yönlendirmek amaçlı çalışmaların yapılması önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Uygun ve yeterli besinler ile beslenen bitkilerin daha iyi verim vereceği bilinmektedir. İyi beslenmeyen, zayıf gelişen bitkilere hastalık etmenleri daha rahat etki etmekte, zararlıların barınmalarına daha kolay imkân vermektedir. Nevşehir bölgesinde, patatesteki gübreleme sadece N, P, K, gübreler ile bitki ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Oysaki bitkiler sadece bu üç besin maddesinin yanı sıra farklı bitki besin elementlerine de gereksinim duymaktadır. Özellikle Ca hücre duvarlarında görev alması sebebi ile depolama ömrü üzerine etki edeceği düşünülmüştür. Bor elementi ise patatesin çiçeklenmesi üzerine etkili olmaktadır. Dolayısı ile çalışmamızda farklı dozlarda Ca (0, 3, 6, 9 kg Ca/da) ve B (0, 0,3 0,6 kg B/da) uygulamalarının klasik ve modern gübreleme yöntemleri içerisinde bitki verim ve kalitesi üzerine etkisinin araştırılması hedeflenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Patates Dünyada ve ülkemizde önemli bir üretim ve tüketip potansiyeline sahiptir. Türkiye 2018 yılı patates üretimi 4,55 milyon ton dur. Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) 2018 yılı verilerine göre 2016 yılı Türkiye üretim alanı 1.44 milyon da ve üretim 4.8 milyon tondur.

Patates yetiştiriciliğinde ilk akla gelen iller Niğde ve Nevşehir iken artık sıralama Niğde, Konya, Afyonkarahisar, Kayseri, İzmir, Nevşehir, Adana, Aksaray, Sivas vb. iller olarak değişmiştir. Değişimde hastalığa bağlı arazilerin kapanması üreticilerin farklı illere yönelmesi etkili olmaktadır (TUIK, 2018).

Bölgenin hafif bünyeli toprak yapısına sahip olması sebebiyle yıllık ürün dekardan 4 – 5 ton civarında üretim yapılan bölgede farklı tonlara da rastlanmaktadır. Ekseriyetle dekardan 6 – 7 ton ürünü alan çiftçiler bazen 9 ton civarında bir pik verime ulaşabilmektedir. Baharın tarla işleme zamanında havaların yağışlı gitmesine paralel olarak verimde sıra dışı verimleri de görmek mümkün olmaktadır (1, 1.5, 2 ton/da gibi).

2018 yılı verilerine göre patates üretimi yapılan 71 ilimizde, 493 tonluk tatlı patates üretimi hariç olmak üzere, toplam 4.55 milyon ton patates üretilmiştir (ZMO, 2018).

Geçmiş yıllara göre patates ekim alanlarında bölgemiz de düşüş görülmektedir.

Patates üretiminin %70'i, en fazla üretim yapılan Niğde, Konya, Afyonkarahisar, Kayseri, İzmir, Adana, Nevşehir ve Sivas'ın içinde yer aldığı sekiz ilimizde gerçekleşmiştir (ZMO, 2018).

Tablo 1.İllere Göre Patates Üretimimiz (Ton) TUIK 2014-2018 verileri

İl	2014	2015	2016	2017	2018	2018 %
Niğde	618.853	674.773	892.297	835.200	732.188	16,09
Konya	509.188	493.748	549.802	567.076	611.957	13,45
Afyonkarahisar	301.579	434.929	476.900	473.016	455.352	10,01
Kayseri	285.770	287.835	305.470	351.270	385.913	8,48
İzmir	391.347	407.745	367.706	396.130	330.143	7,26
Nevşehir	218.952	301.039	255.773	249.626	269.620	5,93
Adana	206.120	219.221	221.397	241.196	219.076	4,81
Aksaray	239.728	242.302	210.959	207.810	202.371	4,45
Sivas	171.663	263.167	202.524	182.149	169.737	3,73
Bolu	280.735	249.603	226.919	164.778	150.327	3,30
Bitlis	132.504	212.490	163.992	154.696	150.043	3,30
Erzurum	83.490	78.516	72.173	75.708	85.729	1,88
Hatay	51.802	70.231	109.961	148.858	71.145	1,56
Tokat	69.815	70.764	67.902	72.542	61.385	1,35
Diğer	604.454	753.637	626.225	679.945	655.014	14,40
Toplam	4.166.000	4.760.000	4.750.000	4.800.000	4.550.000	100,00

Patates ekimi yapılan alan 2017 yılına göre yaklaşık %5 azalmıştır. En fazla üretim yapılan sekiz ilimiz, ekim yapılan alanların %63'üne sahiptir. Patates ekim alanlarının başında Niğde ve Konya'da bulunmaktadır (ZMO, 2018).

Patates, genel olarak ılıman-serin iklim bölgelerinin bir bitkisi olmasına rağmen, geniş bir adaptasyon yeteneğine sahiptir. Türkiye sahip olduğu agro-ekolojik zenginlik sayesinde, Doğu ve Güney Anadolu bölgesindeki birkaç ilimiz hariç, ülkemizin tamamında az yada çok patates tarımının yapıldığını görmemiz mümkündür (Arioğlu ve ark., 2005).

Bölgelere göre bir değerlendirme yapıldığında ise; Türkiye patates üretiminin %55'i İç Anadolu ve Geçit bölgesinden, %16'sı Ege, Akdeniz ve Marmara bölgelerinden, %8'i Doğu Anadolu bölgesinden ve %21'i de Karadeniz ve Kuzey Geçit Bölgelerinden karşılanmaktadır (Arioğlu ve ark., 2005).

Tablo 1.2İllere Göre Patates Ekim Alanlarımız (da) (ZMO, 2018)

İl	2014	2015	2016	2017	2018	2018 %
Niğde	179.660	227.466	237.851	234.590	202.990	14,93
Konya	121.257	126.780	135.824	138.269	148.333	10,91
Afyonkarahisar	83.426	149.424	139.956	129.131	129.925	9,56
Kayseri	71.300	77.007	84.931	91.106	100.028	7,36
İzmir	105.900	114.671	104.974	111.665	93.804	6,90
Adana	57.180	58.011	61.306	65.976	64.033	4,71
Nevşehir	49.610	69.901	58.856	61.085	62.118	4,57
Sivas	62.820	76.702	69.434	60.229	59.202	4,36
Aksaray	69.450	69.425	66.854	58.350	55.300	4,07
Bolu	84.461	90.422	84.603	59.876	54.508	4,01
Bitlis	37.170	53.859	45.159	43.960	42.305	3,11
Erzurum	35.031	33.244	31.293	34.326	35.124	2,58
Hatay	17.490	16.927	26.513	35.041	19.169	1,41
Tokat	29.890	29.236	28.282	28.616	24.291	1,79
Diğer	292.387	345.712	272.736	276.615	268.243	19,73
Toplam	1.297.032	1.538.787	1.448.572	1.428.835	1.359.373	100,00

Birim alandan elde edilen yumru verimini artırmak için

1. Uygun çeşit ve kaliteli tohumluk kullanmak,
2. Ekim nöbeti uygulamak,
3. Yeterince ve uygun koşullarda gübre ve ilaç kullanmak,
4. Yetiştirme tekniklerini eksiksiz ve zamanında uygulamak gibi yetiştiricilik konularında bilimsel esaslara uymakla sağlanabilir (Arioğlu ve ark. 2005).

Patates üretiminde karşılaşılan temel sorunlar ve çözüm öneriler şu ana başlıklar altında ele alınmış ve irdelenmiştir. Bunlar;

1.Çeşit seçimi

2.Tohumluk temini

3.Ekim nöbeti uygulaması

4.Gübreleme

5.Sulama

6.Patates siğil hastalığı

7.Depolama

8.Pazarlama

Ülkemizde yetiştirilen patateslerin büyük bir kısmı yemeklik olarak tüketilmekte, çok az bir kısmı ise sanayide değerlendirilmekte ayrıca tohumluk olarak kullanılmaktadır. Patates, diğer ürünlerle kıyaslandığında nispeten daha ucuz bir gıda kaynağı olmasına rağmen, tüketiminin ülkemizde yeterince yaygınlaştığını ve çeşitlendiğini söylemek zordur. Ülkemizdeki patates tüketim potansiyeli ve fiili durum Tablo 1.3.'da gösterilmiştir (Arıoğlu ve ark. 2005) .

Tablo 1.3' n incelenmesinden görüleceği gibi, ülkemizde üretilen patateslerin büyük bir kısmı (%59) yemeklik olarak tüketilmektedir. Nevşehir, Adapazarı, Bursa, Yozgat, Afyon, İzmir ve İstanbul'da kurulu sanayi tesislerinde işlenerek, Alkol, Nişasta, Un, P re, Parmak patates ve Cips şeklinde üretim yapılmaktadır. Ancak, bu şekilde değerlendirilen patates miktarı %2,4 civarlarındadır (Arıoğlu ve ark. 2005) .

Patates kullanma şekline ve gelişme sürelerine göre iki şekilde sınıflandırılır(Vural ve ark, 2000).

Kullanma şekline göre;

- Yemeklik  eşitler
- Sanayide kullanılan  eşitler
- Hayvan yemi olarak kullanılan  eşitler.

Gelişme sürelerine göre ise;

- Erkenci  eşitler(65-80 gün)
- Orta-erkenci çeşitler (90-120 gün)

-Geçci çeşitler(120-150 gün)

Tablo 1.3 2003 Yılı Türkiye’de Patates Tüketim Şekilleri ve Miktarları

Tüketim Şekli	Potansiyel		Fiili durum	
	(Ton)	%	(Ton)	%
Tohumluk	550.000	10.4	550.000	10.4
Taze Tüketim	2.550.000	48.1	3.228.000	60.9
Parmak Patates	400.000	7.6	225.000	4.2
Cips	250.000	4.7	100.000	1.9
Püre	50.000	0.9	10.000	0.2
Patates Unu	50.000	0.9	10.000	0.2
Alkol	50.000	0.9	5.000	0.1
Hayvan Yemi	100.000	1.9	100.000	1.9
Iskarta (Depo kaybı)	800.000	15.1	900.000	16.9
İhracat	500.000	9.4	172.000	3.3
Toplam	5.300.000	100,0	5.300.000	100,0

Ülkemizde patates üreticilerinin bir diğer önemli sorunu da, hasat sonrası ürünlerini uygun koşullarda saklayamamalarıdır. Aynı dönemde, 3-4 milyon ton patates üretiminin olduğunu düşünürseniz, bu ürünün aynı anda pazarlanması kesinlikle mümkün değildir. Patates tüketiminin uzun bir zaman diliminde gerçekleşeceğini düşündüğümüzde, bu ürünün uygun koşullarda saklanması (depolanması) gerekmektedir. Tablo 2.3 de görüleceği gibi, yıllık patates üretiminin %16,9’si uygun olmayan koşullarda depolama nedeniyle çürümekte ve ıskartaya ayrılmaktadır. Bu hem üreticilerimiz için büyük bir kayıp, hem de milli servetimizin heba olmasıdır(Arıoğlu ve ark., 2005) .

Patates her çeşit toprakta yetişebilir. Ancak ağır bünyeli killi ve kireçli topraklardan hoşlanmaz. Patates iyi imar edilmiş havadar ve iyi ısınabilen kumlu, tınlı, kumlu tınlı ve organik maddece zengin topraklarda çok iyi yetişir. Killi topraklarda yumruları sıkıştırdığı için bozuk şekilde yumrular meydana gelir. Ayrıca hasat geç döneme kalarak hasadın güçlüğüyle yapılmasına neden olur. Haliyle deniyle bu tip topraklar fazlaca tercih edilmez. Alkali topraklarda patates yumruları çok iyi gelişemez. Bu nedenle asit özelliği taşıyan topraklarda patates için sağlıklı ve gelişme sağlar. Patates asit karakterli topraklara ihtiyaç duyan nadir kültür bitkilerdendir. Patates için

toprak pH'sının 4.5-6.5 civarında olması istenmektedir. Asidik özellikte topraktan bazik karakterli topraklara doğru gidildikçe verimde azalmalar görülür (Vural ve ark., 2000).

Patates bitkisi hayvan gübresini seven bitkiler arasındadır. Dekardan 1 ton ürün alabilmek için verilmesi gerekli gübre miktarı başına yaklaşık 5 kg azot, 9 kg potasyum, 2 kg fosfor ve 3 kg kalsiyum kaldırmaktadır. Dekara çiftlik gübresi 3-4 ton verilmesi uygun görülmektedir. Hafif topraklar yeşil gübre ile gübrenmesi uygun olacağı düşünülmelidir (Vural ve ark., 2000).

1.4.Bor

1.4.1.Toprakta Bor

Toprakların B içerikleri genellikle düşük olup 20- 200 mg/kg arasında değişmektedir. Bitkiler, topraktaki B'un ancak % 5'lik bir bölümünden yararlanabilmektedir. Toprakta en fazla rastlanan B kaynağı değişik oranlarda Fe, Al, Mg, Mn, Cu, Li, Na ve K içeren borosilikat minerali olan turmalin ($(\text{Na}(\text{Mg}, \text{Fe}, \text{Li}, \text{Al}, \text{Mn}))_3\text{Al}_6(\text{BO}_3)_3\text{Si}_6\text{O}_{18}(\text{OH}, \text{F})_4$) dir. Ayrışmaya karşı çok dayanıklı olan turmalin kurak bölge topraklarında, yağışlı bölge topraklarına oranla daha az bulunur. Topraklarda ayrıca boraks olarak da bilinen tinkal ($\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$), kolemanit ($\text{Ca}_2\text{B}_6\text{O}_{11} \cdot 5\text{H}_2\text{O}$), kemit ($\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7 \cdot 4\text{H}_2\text{O}$) ve üleksit ($\text{NaCaB}_5\text{O}_9 \cdot 8\text{H}_2\text{O}$) başlıca B içeren minerallerdir. Yağışlı ve kurak bölge topraklarında kömür tozları ve dumanlarında bulunan B'un yağmur sularıyla yeryüzüne inmesiyle de toprağa B ilavesi sağlanmaktadır. Bor toprağa ayrıca çeşitli organik bileşiklerin mineralizasyonu sonucu da katılmaktadır (Karaman ve ark., 2012).

Toprakta bor içeren mineraller ve organik materyallerin ayrışması ile açığa çıkan B; a) bitkiler ve diğer canlılar tarafından alınmakta, b) yıkanma ile topraktan uzaklaşmakta ve c) killer tarafından az miktarda adsorbe edilmektedir. Toprak çözeltisinde yer alan bağımsız B bileşikleri ise; borik asit (H_3BO_3) ve borat $\text{B}(\text{OH})_4^-$ anyonlarıdır (Karaman ve ark., 2012).

1.4.2.Bor Yararışlılığını Etkileyen Faktörler

Toprakta bor yararışlılığına; toprak pH'sı, kireç, tekstür, nem ve mikrobiyal aktivite gibi çeşitli faktörler etki etmektedir. Bu faktörler aşağıda sıralanmıştır.

Toprak pH'sı: Toprakta yarayışlı B miktarı ile toprak pH'sı ve kalsiyum karbonat oranı arasında önemli bir ilişki söz konusudur. Toprak pH'sı yükseldikçe B yarayışlılığında azalmaktadır. Özellikle yüksek pH koşullarında B, kalsiyumla birleşerek kalsiyum boratlar halinde çökelmektedir. Fazla kireçlemenin bitkilerde B noksanlığına olan etkisi Ca/B oranına da bağlanmaktadır. Bitkilerce kalsiyumun fazla miktarda alımı durumunda B'a olan ihtiyacın arttığı bildirilmiştir. Ayrıca B alımı da bitkilerde Ca ihtiyacını artırmaktadır (Karaman ve ark., 2012).

Tekstür: Genellikle kaba tekstürlü, iyi drenajlı kumlu topraklar B bakımından fakirdir. İnce tekstürlü topraklarda ise B içeriği kaba yapılu topraklarınkinden daha yüksektir. Kumlu topraklarda B daha kolay elverişli forma geçer ve topraktan kolayca yıkanabilir. Dolayısıyla bitkiler aynı düzeyde elverişli B içeren kaba ve ince tekstürlü topraklarda, kaba tekstürlü topraklardaki B'dan daha kolay yararlanmaktadır (Karaman ve ark. 2012).

Toprak nemi: Bor noksanlığı kurak koşullar altında daha da şiddetlenir. Gerek sera, gerekse tarla koşullarında yürütülen çalışmalara kuraklık arttıkça B noksanlığının da arttığı bildirilmiştir (Güzel ve ark., 2002). Bu durum, kurak koşullarda bitki kök sisteminin iyi gelişmemesi ve düşük mineralizasyon koşullarına bağlanmaktadır (Karaman ve ark. 2012).

Organik madde: Toprakta organik maddenin ayrışması ile B serbest hale geçer (Gupta ve ark., 1985). Genel olarak B bileşiklerinin organik madde ile kompleks oluşturma eğilimi zayıftır. Buna karşılık organik topraklarda B tutunması gerçekleştiği ve B toksisitesinin azaldığı da bildirilmiştir (Karaman ve ark. 2012).

Diğer besin elementleri: Bitki bünyesinde potasyum oranı arttıkça B alımı nın azaldığı belirtilmektedir. Ayrıca, B'un bitkilerin nitrat ve fosfat alımını da artırdığı bilinmektedir. Ortamda bulunan N, K, Ca, Zn elementleri ile bitkilerin B alımı arasında da önemli ilişkiler belirlenmiştir (Güzel ve ark., 2002)

1.4.3 Bitkilerce Bor Alımı

Bitkilerce B temelde (H_3BO_3) ve $B(OH_3)^-$ formunda pasif yolla alınmaktadır. Bor ayrıca çok daha az oranda da olsa $B(OH)_4^-$ formunda aktif yolla da alınmaktadır. Bitki kök bölgesine taşınımın da ise büyük oranda (% 65) kitle akışı ve daha az oranda da (% 32) difüzyon rol oynar. Bitkinin B alımını, bitkisel yapı farklılıkları, toprak özellikleri ve

iklim gibi bazı faktörler etkilemektedir. Borun en yüksek oranda alındığı toprak pH'sı 6.3-6.5 arasındadır. Bitkilerin yapısal özellikleri de B alımı üzerine etkili olmaktadır. Örneğin tek çenekli bitkilerin B alımı az, çift çenekli bitkilerin ise daha yüksektir (Güzel ve ark., 2002).

1.4.4. Bitkide Bor Taşımını

Bitki içerisindeki hareketinin sınırlı olması nedeni ile genellikle immobil olarak tanımlanan B, transpirasyon oranına bağlı olarak bitkinin tepe organlarında birikmektedir. Bitkilerde B'un temel taşınma formu (H_3BO_3), $B(OH)_4^-$ ve şeker-borat kompleksler'dir. Bor'un bitki üst bölümüne taşınması temelde ksilem iletim borularında gerçekleşir. Bitkilerin B içerikleri en fazla yaprak ucunda, en az da kök ve tohumlarda bulunmaktadır. Başka bir ifade ile bitki alt kesimlerinden üst kesimlerine doğru gittikçe bor konsantrasyonu artmaktadır. Floem çok düşük düzeyde B içerdiğinden, genel olarak floem yoluyla beslenen tohum ve meyvelerin B içerikleri düşüktür. Buna karşılık, bitkilerce bor alımı ve bitkilerde bor konsantrasyonu arttığında, depo organlarına taşınan B düzeyi de artmaktadır (Karaman ve ark. 2012).

1.4.5. Borun Bitki Metabolizmasına Etkileri

Diğer mikro besin elementlerinden farklı olarak B, yükseltgenme-indirgenme olaylarına katılmaz, enzimler ile şelatlar oluşturmaz. Bitkilerdeki fizyolojik rolü daha çok fosfata benzer. Şeker, alkol ve organik asitlerin OH^- grupları ile tepkimeye girerek borik asit esterleri oluşturur. Borun gerek doğrudan ve gerekse dolaylı olarak bitkilerde karbonhidratların taşınmasında gerekli olduğu, hücrelerin farklılaşması ve olgunlaşmasında görev aldığı bildirilmektedir. Bor'un bitkideki başlıca fonksiyonları aşağıdaki gibidir (Güzel ve ark., 2002).

- * Bor bitkilerde hücre bölünmesi, uzaması ve bitkide büyüme açısından önemli bir elementtir.
- * Bor bitkilerde karbonhidrat metabolizmasında görev alır. Şekerlerin bitki içerisindeki hareketine yardımcı olur. Oluşan şeker-borat komplekslerinin bitkilerin diğer organlarına ve hücrelere taşınmasını kolaylaştırır. Şeker sentezinde ayrıca fazla polimerizasyonu engeller.
- * Bor nükleik asitlerin (RNA) sentezi için önemli bir element olup, noksanlığında protein sentezi olumsuz etkilenir. Dolayısıyla bor uygulaması protein sentezini artırır.

- * Polifenolaz enzimi aktivitesi nedeniyle oksidasyonu düzenleyici etki yapar.
- * Bor bitkilerde fosfor ve kalsiyum alımını artırıcı etkide bulunmaktadır.

Bunlara ilaveten, B bitkilerde ayrıca lignin oluşumu, hücre duvarının oluşumu, solunum, IAA (indol asetik asit) ve fenol metabolizmaları ile biyolojik membranların yapısal ve fonksiyonel özellikleri üzerine de önemli etkiye sahiptir (Marschner, 1997).

1.4.6.Bitkilerde Bor Noksanlığı

Drenajı iyi kaba bünyeli topraklarda B'un tutulma olasılığı daha zayıftır. Bu topraklarda yıkanma süresi uzadıkça bor noksanlığına daha sıkça rastlanmaktadır.Bor, bitkide hareketsiz bir besin maddesi olduğu için, noksanlık belirtileri öncelikle genç organlarda görülmektedir. Büyüme noktalarında duraklamalarla sarı ve kırmızı renklerin oluşumlarıyla kendini gösterir ve yaprak renginde sarımsı renk değişimleri ortaya çıkar. Noksanlık belirtilerinin en belirgin özelliklerinden birisi, meristematik hücrelerden bazılarının ölmesidir. Bor noksanlığı durumunda büyüme uçları ölür, kabuklar çatlar ve çiçeklenme azalır.Patatesten B eksikliğinde yapraklar kalınlaşır, boy kısalmış, bitki çalimsı bir görüntü sergiler. Başlangıçta koyu yeşil renge sahip olan yapraklar daha sonra klorotik bir hal alır ve sonra kurur. Yumurta içinde düzensiz kahverengi lekeler oluşur, öz çürüklüğü en önemli B noksanlık belirtisidir. Sonuçta verim ve kalite olumsuz yönde etkilenir(Karaman ve ark. 2012).

1.4.7.Bitkilerde Bor Fazlalığı

Borun eksikliği gibi fazlalığı da istenmeyen bir durumdur. Bor fazlalığının en önemli olumsuz etkisi ise bitkilerde toksisiteye yol açmasıdır. Toprakta 5 mg/kg'dan fazla bor olması B fazlalığına işaret eder. Sulama suyunun 1-3 mg/l arasında bor içermesi sulanan topraklarda yetişen bitkilere toksik etkiye yol açmaktadır. Dolayısıyla, bor gübrelemesi yapılırken sulama suyunun B içeriğine de dikkat etmek gerekir. Bor toksisitesi, yaprak uç veya kenarlarından başlayan ve yan damarlar arasından orta yaprak damarlarına doğru ilerleyen “nekroz” şeklinde kendini gösterir. Belirtiler zamanla yaprak kenarlarına ve orta damara yayılır. Yapraklar daha sonra kavrulmuş bir görünüm alır ve erken dökülür (Karaman ve ark. 2012).

1.5.Kalsiyum

1.5.1.Toprakta Kalsiyum

Genel bir kural olarak, kalsiyum içeren minerallerden yoksun, fazla yağış alan bölgelerin kaba tekstürlü toprakları Ca elementince fakirdir. Dolayısıyla kurak bölge topraklarında genellikle baz doygunluğu ve Ca içeriği yüksektir. Bununla birlikte yağışlı bölgelerde kireç taşından oluşan topraklar da dahi Ca ve diğer bazik katyonların aşırı yıkanması durumunda yüzey toprak tabakası giderek asitleşir ve Ca noksanlığı ortaya çıkar. Fazla yağış altında toprak yüzeyinde oluşan karbonik asitin kireç çözücü etkisi de profil boyunca Ca yıkanmasını hızlandırır. Toprakta kolloidler tarafından adsorbe edilen Ca iyonları ile çözeltideki serbest Ca^{2+} iyonları arasında sürekli bir denge söz konusudur. Genel olarak toprak çözeltisindeki Ca^{2+} iyonları bitkilerce alınma, yıkanma gibi nedenlerle ortamdaki uzaklaştıkça, kolloidler tarafından yüzeyde adsorbe edilmiş Ca iyonları çözeltiye geçmektedir. Tersi durum da söz konusu olup, toprak çözeltisine fazla miktarda Ca^{2+} iyonu katıldığında, Ca^{2+} iyonlarının belli bir bölümü dengeye gelinceye dek kolloidlerin yüzeyinde adsorbe edilmektedir. Dolayısıyla, iyon tutma ve değiştirme kapasitesi yüksek olan killi topraklara uygulanan kireç miktarı, iyon tutma kapasitesi çok daha düşük olan kumlu topraklara göre daha yüksek oranda ayarlanır. Toprak çözeltisinde kalsiyum; (1) drenaj suları ile yıkanarak, (2) organizmalar tarafından absorbe edilerek, (3) killi toprak tarafından adsorbe edilerek, (4) özellikle kurak koşullarda çökerek yarayışsız hale gelir (Karaman ve ark. 2012).

1.5.2. Kalsiyum Yarayışlılığını Etkileyen Faktörler

Kalsiyumun toprakta çözünürlüğünü ve bitkilere yarayışlılığını çok sayıda faktör etkilemektedir. Bunlardan önemlilerini aşağıda sıralanmıştır (Karaman ve ark. 2012).

Toprak pH'sı: Asit toprakların Ca içerikleri düşük, buna karşılık yüksek pH'ya sahip toprakların Ca içerikleri yüksektir. Toprak pH'sının belli bir düzeye kadar (pH 7'nin üzerine) çıkması durumunda toprakta serbest Ca^{2+} iyonları birikmeye başlar. Bu koşullar altında özellikle kalsiyum uygulaması ile birlikte fazla miktarda Ca^{2+} iyonları serbest kalarak, başta fosfor olmak üzere topraktaki diğer iyonlarla çözünmez bileşikler (Ca-P) oluşur. Toprak pH'sı düştüğünde ise Fe ve Al çözünürlüğü arttığı için, bu defa serbest kalan Fe, Al iyonları ile Ca^{2+} iyonları arasında çözünmez bileşikler oluşur.

Katyon Değişim Kapasitesi (KDK): Düşük KDK'lı topraklarda daha az Ca tutulurken, yüksek KDK'lı topraklarda daha fazla Ca tutulur. Dolayısıyla toprak KDK'sının artması ile birlikte ortamdaki serbest kalsiyum düzeyi de azalmış olur.

Kasyon rekabeti: Kalsiyum dışında diğer katyonların yüksek seviyelerde toprağa uygulanması, kalsiyumun bitkilerce alımını azaltır. Kalsiyum yarayışlılığı K, Mg, NH₄, Fe ve Al gibi antagonistik etkiye sahip diğer katyonlarca azaltılır.

Toprak alkaliliği: Toprakta aşırı sodyum (Na), kalsiyum ve diğer katyonlarla rekabete girmek suretiyle söz konusu katyonların bitkilereyarayışlılığını azaltır. Yüksek seviyede Na iyonu Ca iyonu ile yer değiştirerek kalsiyumun yıkanmasına yol açar. Diğer taraftan, kalsiyumun yıkanma ve birikmesinden dolayı alt topraklar üst topraklara göre daha fazla Ca içerirler. (Karaman ve ark.2012).

1.5.3.Bitkilerce Kalsiyum Alımı

Kalsiyum bitkilerce Ca₂⁺ formunda alınır. Bitki bünyesine Ca, toprak çözeltisi ile temas halinde olan kök tüylerinin epidermal hücre duvarlarında Ca-geçirebilen iyon kanalları vasıtasıyla doğrudan alınır ve ksilem iletim demetlerine taşınır (White, 2000; Hong-Qiang ve Yu-Ling, 2005). Kök tüylerinin absorpsiyon yüzey alanı oldukça geniş olup, topraktan besin elementlerinin alımında önemli kolaylık sağlar. Diğer taraftan, toprak çözeltisinde bitki ihtiyacından çok daha yüksek oranda Ca kitle akışı ile kök bölgesine taşınır. Dolayısıyla kalsiyum akışının en fazla kök tüyü ucunda olduğu belirlenmiştir (Karaman ve ark. 2012).

1.5.4.Kalsiyumun Bitki Metabolizmasına Etkileri

Bitkiler sağlıklı bir gelişme periyodu için yüksek miktarda kalsiyuma ihtiyaç duyarlar. Yeterli miktarda kalsiyumla beslenen bitkilerin Ca kapsamaları çevre koşulları ve bitki çeşidine bağlı olarak değişmekle birlikte, kuru ağırlık ilkesine göre yaklaşık % 0.1-5 arasındadır. Başka bir ifade ile bitkilerin Ca içerikleri oldukça değişkendir.Kalsiyum bitkilerde hücre duvarlarının yapısında yer alır. Sürgün ucu ve kök ucu gibi büyüme noktalarının gelişimi için son derece önemlidir. Büyüme uçlarının sert ve kırılğan olmasını önleyerek hücre duvarının esneme ve genişlemesine yardımcı olur.Kalsiyum bitkide immobil olduğu için büyüme sezonu boyunca yaşlı dokularda kalır. Bitkinin gelişme sezonu boyunca üretilen organik asitlerin nötralizasyonunu sağlar. Karbonhidrat taşınımı ve azot absorpsiyonuna yardımcı olur. Kalsiyumun başlıca metabolik fonksiyonları aşağıdaki gibi özetlenebilir (Karaman ve ark., 2012).

- * Kalsiyum bitkilerde hücre duvarlarının meydana gelmesinde, bölünme ve uzamasında rol alır, oluşan kalsiyum pektat bileşikleri hücre duvarlarının stabilitesini sağlar.
- * Kalsiyum bitki hücrelerinden dışarıya madde çıkmasını engelleyerek bitkileri donmaya karşı korur.
- * Bitki köklerinde hücre bölünme ve uzamasında olumlu yönde etkilere sahiptir, kök salgılarında artış sağlar.
- * Bitkilerde çeşitli enzimatik ve hormonal süreçlere katılır, enzim aktivitesini artırır.
- * Bitki besin elementlerinin alımında oluşan metabolik süreçlere katılır, hücrelerdeki anyon-kasyon dengesini sağlamada etki bir besin elementidir.
- * Stomaların açılma ve kapanmasında rol aldığı için kuraklık ve susuzluk etkisine karşı bitkileri korur.
- * Bakteri ve mantarların çıkardıkları enzimleri ile bitkilerin hücre duvarlarına zarar vermelerini önler. Nitekim Ca noksanlığında hücre duvarlarının geçirgenlik durumlarının bozulması neticesinde hücre dışına (apoplast) şeker gibi mantarları besleyici düşük moleküler yapıları organik bileşiklerin çıkışı ve gerekse hücre duvarlarının stabilitesinin bozulması nedeniyle hastalık ve zararlı enfeksiyonu artar.
- * Meyvelerde kabuk yapısı ve dayanıklılığını artırarak, taşınma ve depolamada bozulma riskini azaltır.

1.5.5.Bitkilerde Kalsiyum Noksanlığı

Kalsiyum elementi bitki ihtiyacını karşılamaya yetecek düzeyde toprakta genellikle mevcuttur. Bununla beraber hafif bünyeli asit karakterli topraklarda şiddetli yıkanmaya maruz kalan ve bazı faktörlerin etkisiyle Ca elementi noksanlığı görülebilir. Örneğin tuzluluk, toprağın su potansiyelini düşürerek bitkilerin su alımını azalttığı için Ca noksanlığına sebep olabilir. Ayrıca düşük baz doygunluğuna sahip asit karakterli topraklarda da kalsiyum noksanlığı ortaya çıkabilir (Karaman ve ark. 2012).

Kalsiyum noksanlığından, ksilemden ziyade floemden beslenen bitki dokuları daha fazla etkilenir. Bitkilerde hücre duvarlarının yapısı zayıflar. Kalsiyum bitkilerde hareketsiz olduğu için noksanlık belirtileri ilk önce genç yapraklarda oluşur. Kalsiyumun önemli bölümü hücre duvarlarında yer aldığından, noksanlığı durumunda öncelikle dokular zarar görür. Genç yaprakların kenar ve uçlarında sararma ve yanmalar meydana gelir, yaprak kenarları kıvrılır ve kırışmalar (deformasyonlar) ortaya çıkar.

Çok fazla dallanmış, kısa ve kahverengi kök oluşumu ortaya çıkar. Büyümede bodurlaşma, sürgün uçları ve kök gelişiminde azalma olur. Bitki gövdesi zayıflar, sürgün uçlarında bükülme ve kırılmalar meydana gelir. İç dokularda yer yer lekeler ve çürümeler söz konusudur. Anormal meyve ve tomurcuk oluşumu ortaya çıkar. Kavun, biber, domates gibi bitkilerde çiçek burnu çürüklüğü ve şekil bozuklukları görülür. Meyvelerde çatlama, çiçek ve tomurcuklarda dökülmeler olur, meyve raf ömrü kısalmır (Karaman ve ark. 2012).

1.5.6.Bitkilerde Kalsiyum Fazlalığı

Kalsiyum fazlalığında ise bazı besin elementlerinin yarayışlılığını ve bitkilerce alımının engellenmesidir. Ortamda fazla miktarda Ca bulunması durumunda başta P, K ve Mg gibi makro besin elementleri olmak üzere, Mo hariç diğer tüm mikro besin elementlerinin bitkiler tarafından alımını olumsuz yönde etkiler. Kalsiyum fazlalığında ayrıca tohum çimlenmesi olumsuz yönde etkilenir, bazı meyvelerde (örneğin domateste) sarı benekler ortaya çıkar. Toprak pH'sında ortaya çıkabilecek değişimlerin diğer dolaylı etkileri söz konusu olur(Karaman ve ark. 2012).

2. BÖLÜM

YÖNTEM VE MATERYAL

Bu çalışmamız Erciyes Üniversitesi Ziraat Fakültesi bünyesinde bulunan yavaş çiftliğinde yürütülmüştür. Tablo 2.1 de deneme arazisinin bazı toprak özellikleri verilmiştir.

Tablo 2.1. Deneme topraklarının bazı fiziksel ve kimyasal özellikleri

Uygulama	pH	EC µs/cm	Kum %	Silt %	Kil %	Organik madde %	Ca mg/kg	B mg/kg
Modern	7,4	66,7	90,4	3,7	5,9	0,11	484,9	0,36
Klasik	7	64,7	89,4	5,2	5,4	0,13	334,1	0,52

1. Uygulamada analize dayalı patatese tavsiye edilen verilmesi gereken gübre miktarı (Modern uygulama).

2. Uygulamada çiftçi koşullarında patatese uygulanan gübre dozları kullanılmıştır. (Klasik uygulama).

Klasik ve modern uygulama yöntemlerinin karşılaştırılması ile Ca ve B uygulamalarının çaprazlaması yapılmıştır.

Her iki gübreleme metoduna 0, 3, 6, 9 kg/da kalsiyum ve 0, 0,3, 0,6 kg/da bor uygulamaları ve çaprazlama dozları uygulanmıştır.

Diğer uygulamalar;

Modern uygulamaya;60 kg/da 15 15 15 gübresinden ve 40 kg/da üre gübresi uygulaması yapılmıştır.

Klasik uygulamaya;110 kg/da 15 15 15,gübresinden, amonyum sülfat 100 kg/da, potasyum nitrat 50 kg/da ve Üre 15 kg/da uygulaması yapılmıştır.

Parsellere;

Ekimde modern gübre uygulama alanına 24 kg/da saf azot (N), 10 kg/da fosfor (P_2O_5), ve 40 kg/da potasyum (K_2O) toprakta olacak şekilde ayarlama yapılmıştır. Klasik gübre uygulama alanına parsellerde 50 kg/da saf azot (N), 20 kg/da fosfor (P_2O_5) ve 90 kg/da potasyum (K_2O) seviyesi toprakta olacak şekilde uygulama yapılmıştır.

Her iki deneme alanına da aynı planda Ca ve B uygulaması yapılmıştır. Toprak işlemede doğu - batı yönünde yapılmıştır. Gübre dozlarının uygulama şeması tablo 2.1 de gösterilmiştir

Tablo 2.1 Patateste Ca ve B' un araziye uygulama şeması

36	35	34	33	32	31	KUZEY
Ca-0 B-1 (1)	Ca-1 B-2 (2)	Ca-1 B-1 (1)	Ca-0 B-2 (1)	Ca-2 B-1 (1)	Ca-1 B-0 (2)	
30	29	28	27	26	25	
Ca-2 B-0 (1)	Ca-0 B-0 (1)	Ca-2 B-1 (3)	Ca-2 B-0 (2)	Ca-3 B-1 (1)	Ca-2 B-2 (3)	
24	23	22	21	20	19	
Ca-3 B-2 (1)	Ca-2 B-2 (2)	Ca-1 B-0 (1)	Ca-3 B-0 (2)	Ca-0 B-1 (2)	Ca-1 B-2 (3)	
18	17	16	15	14	13	
Ca-1 B-0 (3)	Ca-0 B-2 (2)	Ca-3 B-1 (3)	Ca-0 B-0 (2)	Ca-2 B-2 (1)	Ca-3 B-1 (2)	
12	11	10	9	8	7	
Ca-3 B-0 (3)	Ca-1 B-1 (3)	Ca-2 B-0 (3)	Ca-1 B-2 (1)	Ca-3 B-2 (2)	Ca-0 B-2 (3)	
6	5	4	3	2	1	
Ca-0 B-0 (3)	Ca-2 B-1 (2)	Ca-0 B-1 (3)	Ca-3 B-0 (1)	Ca-1 B-1 (2)	Ca-3 B-2 (3)	GÜNEY
BATI					DOGU	

Deneme tesadüf blokları deneme deseninde 3 tekerrürlü olarak sulu şartlarda yürütüldü. Deneme alanın tamamı patates ekim makinası ile tek seferde ekim yapılmıştır. Parsel büyüklüğü $3.0 \times 5 = 15 \text{ m}^2$ olmak üzere 36 adet modern gübreleme tekniğine uygun 36 adette klasik gübreleme tekniği uygulanarak ekim yapılmıştır. Parseller arasında 1er metre boşluk bırakılmıştır. Yani arazi 4 x 6 m olacak şekilde bölünmüştür.

Her parselde 5 sıra patates (sıralar 70 cm) ve 6 metre uzunluk olacak şekilde bütünler ekim alanı oluşturulmuştur. Patates  eşidi olarak Marabel yazlık erkenci çeşit kullanıldı. S k mde parselin sağdan ve soldan 1er sıra ve uçlardan birer metre iptal edilerek arada kalan 3 sıra (2.10 m) ve 4 metrelik yerden numuneler alınmıştır. Numune alınan alan 8,4 m² olmuştur.

Resim 2.1 Patates hasat yerlerinin işaretlenmesi

Resim 2.2. Patates parsellerinden toprak numunesi alınması

Sulama başlıkları meme çapları 1,8mm - 3.2 mm başlık kullanılmıştır. 2 atm basınç ile sulanmıştır. Sulama 3 günde periyodik verilmiştir. Her sulama süresi 3 saattir. Yabancı ot ilacı kullanılmamıştır.

Tohumluk Adana'da yetiştirilen patateslerden tohumluk olarak Marabel cinsi Patates tohumluk kullanılmıştır. Dekara yaklaşık 350 kg tohumluk kullanılmıştır. 70 cm sıra arası ve 22 cm sıra üzerine ekim yapılmıştır.

Hasat mevsimi sonunda ilk işlem parsellerden bitki numuneleri toplanarak kâğıt torbalara konularak muhafaza altına alınmıştır.

Denemede yapılan uygulamalar sezon sonunda parsel bazlı hasat edilmiştir. Hasat edilmeden önce bütün parsellerden toprak numunesi alınmıştır. Parsel çubukları arasına ip çekilerek sıra sınırları belirlenmiştir. Her bir sıra arası hasat ölçeği aralığından toprak numune alma sondası ile 5 er numune alınarak torbalara konulmuştur. Torbalara etiket yazılarak numaralandırılmıştır. Numune isimleri kurşun kalemle yazılmıştır. Ayrıca

asetat kalemi ile numaralandırılmıştır. Sonra gölgede kurutularak analize hazır hale getirilmiştir.

Arazide hasat el ile keser yardımı ile hasat yapılmıştır.

Resim 2.3. Parsellerden patateslerin hasat edilişi

Hasatta yumrular küçük orta ve büyük olmak üzere 3 ebat üzere hasat yapılmıştır. Hasat edilmeden önce sağdan soldan birer sıra emniyet olarak bırakılmıştır. Sıranın başından ve sonundan birer metre içeri çekilerek arada kalan bitkiler hasat edilmiştir. 0 - 2 cm arası küçük numune 2- 4 cm arası orta numune ve 4 cm den büyüklerde iri büyük numune olarak gruplandırılmıştır.

Resim 2.4 de modern gübre uygulamasından bir görünüm yer almaktadır.

Resim 2.5 klasik gübre uygulamasından bir görünüm yer almaktadır.

Resim 2.6 de arazide çiçeklenme döneminden bir görünüm yer almaktadır.

Resim 2.4. Modern uygulamadan bir görünüm

Resim 2.5. Klasik uygulamadan bir görünüm

Resim 50. Parsel: bor 2 kalsiyum 2 dozajının uygulandığı parsel ama çiçeklenme gerçekleşmemiş çiçek daha tomurcuk aşamasında iken düşmüştür. Her ne kadar çoğunluğu çiçeklerini dökmüş ise de çok az miktarda olsa parsellerde çiçek görülmektedir. Resim 2.6

Resim 2.6. Bitki çiçeklenme durumunda görülmektedir.

Toprak fiziksel ve kimyasal analizlerinde uygulanan yöntemler

Toprak örnekleri, laboratuvarında hava kurusu duruma getirilip ve 2 mm'lik elekten geçirildikten sonra aşağıda belirtilen fiziksel ve kimyasal analiz işlemlerine tabi tutulmuştur.

Toprak Tekstürü: Başlangıç ve son hasat sonrası alınan toprak örneklerinin tekstürleri Bouyoucus Hidrometre yöntemiyle belirlenecektir (Gee ve Hortage, 1986).

Toprak Reaksiyonu: Arazi şartlarında kurulacak denemelerden deneme öncesi ve deneme sonrası alınan toprakların, pH'sı 1:2.5'luk toprak-su süspansiyonunda Potansiyometrik olarak "Cam Elektrotlu" pH metre ile ölçülecektir (McLean, 1982).

Organik Madde: Arazi şartlarında kurulacak denemelerden deneme öncesi ve deneme sonrası alınan toprakların organik madde içerikleri Smith-Weldon yöntemiyle belirlenecektir (Nelson ve Sommer, 1982).

Kasyon Değişim Kapasiteleri: Arazi şartlarında kurulacak denemelerden deneme öncesi ve deneme sonrası alınan toprakların, kasyon değişim kapasiteleri, örneklerde sodyum asetatla (1 N, pH=8,2) sodyum adsorbsiyonu sağlandıktan sonra, amonyum asetatla (1 N, pH=7,0) ekstrakte edilen solusyonlarda ICP OES spektrofotometresi (Perkin-Elmer, Optima 4300 DV, ICP/OES) ile belirlenecektir (Rhoades, 1982a).

Yarayışlı Fosfor Tayini: Arazi şartlarında kurulacak denemelerden deneme öncesi ve deneme sonrası alınan toprakların, sodyum bikarbonatla ekstrakte edilen süzüklerde askorbik asit ile ekstrakte edildikten sonra, spektrofotometrede okunmak suretiyle belirlenecektir (Olsen ve Summer, 1982).

Toplam N Analizi: toprakların toplam azot içeriği salisilik asit+tuz karışımı ile yağ yakmaya tabi tutulduktan sonra mikrokjeldahl yöntemiyle belirlenecektir (Bremmer ve Mulvavey, 1982).

Bitkilerde Yapılan Analizler ve Ölçümler

Deneme sonunda bitkiler hasat edilerek yaş ağırlıkları belirlendikten sonra gölgede bir gün kurutularak ve daha sonra 65 °C de sabit ağırlığa gelinceye kadar kurutulup kuru ağırlık belirlenmiş ve ayrıca nitrik-perklorik asit ile yakma sonucu elde edilen süzükte makro ve mikro besin elementleri konsantrasyonları ICP ile belirlenmiştir.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi

Çalışmadan elde edilen veriler bilgisayarda “SPSS for Windows” programı ile tesadüf blokları deneme desenine göre varyans analizine tabi tutulacaktır. Muamele ortalamaları Duncan testi karşılaştırılacaktır.

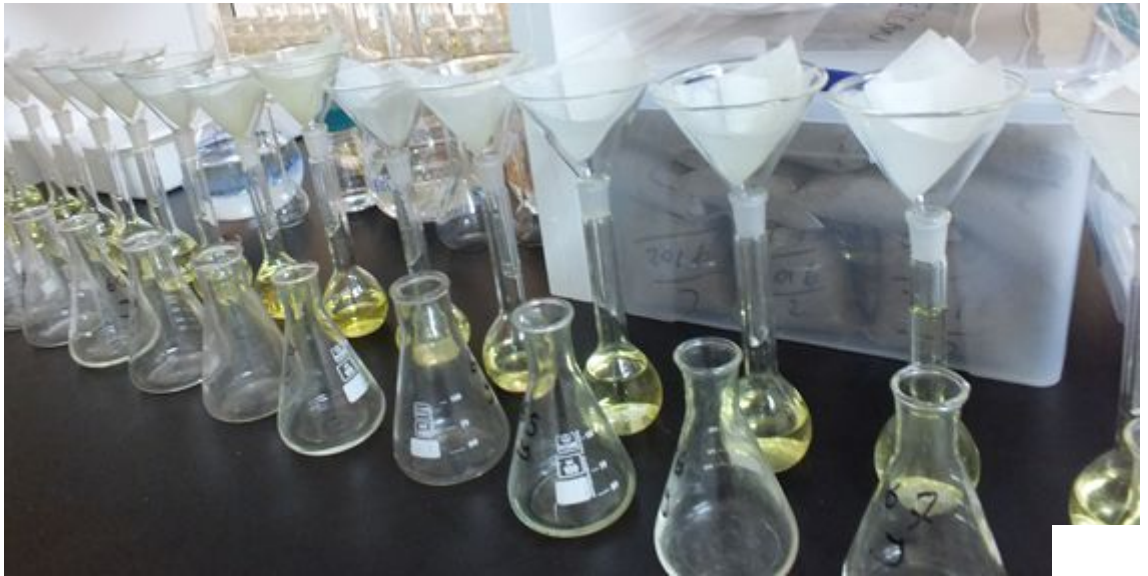
Laboratuvar çalışma malzemeleri, kullanılan aletler ve ekipmanlar resimler

Resim 2.7. Toprak örneklerinin hassas terazi ile tartılması

Resim 2.8. Toprak analizlerinin yapılması

Resim 2.9. Toprak süzüklerinin alınması

3. BÖLÜM

BULGULAR

Deneme yapılan araziden alınan toprakların analiz verilerine göre arazi kumsal bir yapıya sahiptir (%89-90 kum). Toprak pH'sı 7-7.4 arasında olup nötr değerlere yakındır. Elektriksel iletkenlik 65-67 EC μ s/cm olup toprakta herhangi bir tuz problemi bulunmamaktadır. Toprak organik maddesi % 0.1 civarında olup oldukça düşüktür. Topraktaki Ca 484 mg/kg iken B 334 mg/kg olarak bulunmuştur.

2017 ekim öncesi alınan toprak örneklerindeki bazı element içerikleri verilmiştir (Tablo 3.1). Modern uygulama parsellerinin Ca içeriği 534,5-407,3 mg/kg arasında değişmiş olup toprak için bu değerler düşüktür. Aynı parsellerin B içeriği ise 0,31 ile 0,41 arasında değişmiştir. Klasik uygulamada ise Ca içeriği 307,7 ile 396,7 mg/kg arasındabulunmuştur. Klasik uygulama parsellerinin B içeriği ise 0,46 ile 0,51 mg/kg arasında değişmiştir. Her iki parsellerin element içeriğine baktığımızda toprak K kapsamı 114,6 -205 mg/kg, Mg ise 81,8- 99,4, Na 34,8- 45,7 mg/kg, P 0,18-0,31 kg/ha arasında olup toprak için oldukça düşük bir seviye olarak bulunmuştur. Toprak element içeriklerin istatistiksel analizi sonucunda F değerleri hiçbir elementin istatistiksel olarak birbirinden farklı çıkmadığını göstermiştir.

Tablo 3.2 de hasat sonrası toprak element içerikleri verilmiştir. Modern uygulama için Ca dozları için en düşük Ca 365,5 mg/kg ve en yüksek değer 554,8 mg/kg olarak her ikisi de kontrol parsellerinde elde edilmiştir. Modern uygulama için B dozlarını incelediğimizde en düşük B 0,29 mg/kg ile kontrol parselinde bulunurken en yüksek değer 0,41 mg/kg ile en yüksek B dozunda elde edilmiştir. Klasik uygulama parselleri incelendiğinde en düşük Ca değeri 354 mg/kg ile en yüksek Ca dozunda elde edilirken en yüksek doz 580.9 mg/kg ile Ca1 uygulamasının yapıldığı parselde görülmüştür. Klasik uygulama parsellerinin B içeriği çok fazla bir değişiklik göstermemiştir. En düşük değer 0,24 ile C1B2 uygulama parselinde elde edilirken en yüksek değer C2B0 uygulaması sonucu 0,29 mg/kg olarak bulunmuştur. Tüm element içerikleri için yapılan istatistiksel analiz sonuçları ($P<0,05$) Ca x B interaksyonu olmadığı görülmüştür. Dolayısı ile uygulamaların kendi içinde karşılaştırılmasına odaklanılmıştır. Fakat gerek Ca ve gerekse B uygulamaları da kendi aralarında

istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir. Kalsiyum ve B uygulamalarının diğer toprak elementleri üzerine de istatistiksel bir etkisi olmamıştır.

Tablo 3.1. 2017 yılı ekim öncesi toprak Ca, K, Mg, Na, B ve P besin element içeriği

	2017	Ca	K	Mg	Na	B	P
		mg/kg					kg/ha
1. Modern uygulama	C0B0	495,33	135,07	88,21	38,31	0,309	0,246
	C0B1	534,53	135,85	91,22	39,09	0,316	0,183
	C0B2	488,67	125,08	90,73	38,35	0,329	0,196
	C0B3	508,40	121,99	83,08	38,54	0,318	0,247
	C1B0	450,20	144,18	89,52	41,01	0,377	0,260
	C1B1	464,27	124,65	84,85	37,59	0,386	0,209
	C1B2	517,13	121,97	91,50	34,78	0,313	0,190
	C1B3	422,20	128,42	89,26	37,75	0,320	0,223
	C2B0	407,33	129,02	82,53	42,84	0,374	0,199
	C2B1	466,13	137,30	91,89	40,31	0,408	0,228
	C2B2	504,40	114,61	86,93	36,01	0,394	0,187
	C2B3	414,20	127,74	81,79	42,59	0,329	0,213
2. Klasik uygulama	C0B0	376,13	171,59	93,52	39,51	0,504	0,262
	C0B1	321,80	169,41	87,83	40,39	0,503	0,276
	C0B2	332,47	191,62	91,03	45,26	0,499	0,248
	C0B3	341,07	204,95	94,29	39,95	0,460	0,280
	C1B0	385,40	166,41	93,95	40,153	0,461	0,256
	C1B1	340,00	173,13	98,45	45,727	0,485	0,243
	C1B2	348,00	189,54	93,16	40,487	0,471	0,236
	C1B3	307,73	194,95	91,79	44,247	0,439	0,266
	C2B0	358,53	180,67	92,69	41,607	0,493	0,258
	C2B1	338,27	186,27	92,33	40,853	0,509	0,263
	C2B2	309,33	165,96	85,56	36,520	0,470	0,307
	C2B3	396,73	153,71	99,37	41,593	0,460	0,296

Tablo 3.2. Deneme arazisinin 2017 yılı hasat sonrası element değerleri

	2017	Ca	K	Mg	Na	B	P
		mg/kg					kg/ha
1. 1.Modern uygulama	Ca0B0	365,50	316,40	86,44	37,37	0,295	1,135
	Ca0B1	486,07	120,99	116,10	44,71	0,289	0,441
	Ca0B2	554,80	303,20	115,14	40,28	0,295	0,930
	Ca0B3	444,07	255,79	93,75	40,39	0,322	0,496
	Ca1B0	505,93	112,83	90,71	37,91	0,323	0,502
	Ca1B1	539,07	201,61	87,71	35,28	0,315	0,819
	Ca1B2	469,07	130,60	111,58	45,31	0,311	0,514
	Ca1B3	435,33	242,31	94,15	39,39	0,298	0,552
	Ca2B0	444,67	243,99	98,53	40,76	0,321	0,416
	Ca2B1	457,20	231,85	90,15	37,17	0,290	0,769
	Ca2B2	445,93	253,10	97,33	40,80	0,310	0,682
	Ca2B3	444,93	242,10	85,41	37,49	0,405	0,571
2. Klasik uygulama	Ca0B0	577,00	98,61	85,98	34,15	0,265	0,495
	Ca0B1	358,73	134,77	98,22	46,43	0,285	0,812
	Ca0B2	367,73	106,61	101,40	46,19	0,245	0,887
	Ca0B3	550,53	91,03	92,85	36,83	0,281	0,503
	Ca1B0	541,87	100,09	82,99	38,69	0,259	0,627
	Ca1B1	575,60	89,63	88,85	34,28	0,256	0,726
	Ca1B2	580,87	93,12	78,30	35,86	0,237	0,639
	Ca1B3	404,73	90,51	101,69	40,59	0,262	0,627
	Ca2B0	545,67	96,87	77,98	30,69	0,286	0,768
	Ca2B1	370,13	125,93	102,57	41,42	0,253	0,788
	Ca2B2	354,00	116,44	94,05	48,33	0,265	0,707
	Ca2B3	709,20	70,97	75,43	27,41	0,273	0,738

Patates Verimi:

2017 yılı parsel başı ve dekara (da) patates verimi tablo 3.3 de verilmiştir. Tablonun incelenmesinden de anlaşılabacağı üzere modern uygulama için en düşük verim 1262,74 ton/da ile Ca2B0 uygulanan parselde elde edilmiştir. En yüksek verim ise 1770,24 ton/da ile Ca0B0 uygulaması sonucunda ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan klasik uygulamada en yüksek verim 3671,31 ton/da ile Ca1B0 dozunda elde edilmişken en düşük patates verimi 2442 ton/da ile Ca0B1 dozu uygulaması sonucunda ortaya çıkmıştır. Yapılan istatistiksel analizler göstermiştir ki modern uygulama ve klasik uygulama için bir interaksiyonun olmadığı yönündedir. Ana uygulamaları (Ca ve B) kendi içlerinde ayrı ayrı analiz ettiğimizde bu uygulamalarının dozlarının kendi içlerinde bir farkının olmadığı görülmüştür ($p<0,05$). Her ne kadar tablo değerlerine baktığımızda bazı uygulamalar arasında farklar varmış gibi gözükürken, yapılan istatistik analizler bu farkın istatistiksel olarak bir anlam taşımadığı göstermiştir.

Klasik uygulamada elde edilen verimin modern uygulamanın iki katından fazla olması bu uygulamada toprağa uygulanan N,P,K gübrelerinin modern uygulamaya göre iki katı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Fakat parseller içerisindeki varyasyonlara bakıldığında elde edilen değerler üzerinden yorum yapmanın çok doğru olmayacağı düşünülmektedir.

Tablo 3.3. 2017 yılı patates yumru verimleri

	Parsel	2017	
	Uygulamaları	Kg/ Parsel	Ton/ Dekar
1.Modern uygulama	Ca0B0	14,870	1770,24
	Ca0B1	13,308	1584,29
	Ca0B2	13,273	1580,12
	Ca0B3	12,233	1456,31
	Ca1B0	11,776	1401,90
	Ca1B1	10,683	1271,79
	Ca1B2	11,806	1405,48
	Ca1B3	14,636	1742,38
	Ca2B0	10,607	1262,74
	Ca2B1	13,310	1584,52
	Ca2B2	14,418	1716,43
	Ca2B3	13,192	1570,48
2.Klasik uygulama	Ca0B0	25,738	3064,05
	Ca0B1	20,513	2442,02
	Ca0B2	25,996	3094,76
	Ca0B3	27,856	3316,19
	Ca1B0	30,839	3671,31
	Ca1B1	27,474	3270,71
	Ca1B2	25,328	3015,24
	Ca1B3	23,200	2761,90
	Ca2B0	23,260	2769,05
	Ca2B1	28,091	3344,17
	Ca2B2	24,318	2895,00
	Ca2B3	25,772	3068,10

Patates Yumru Besin İçerikleri:

Uygularımız olan Ca ve B dozları patates yumru besin içerikleri üzerine istatistiksel olarak bir etki göstermemiştir ($p < 0,05$). İstatistik analizinde Ca x B interaksiyonun bulunmadığı görülmüş ve dolayısıyla ana uygulamaların kendi içinde farkları kontrol edilmiştir. Fakat gerek Ca ve gerekse B dozlarının da kendi içerisinde patates yumru besin içerikleri üzerine bir etki etmediği görülmüştür. Her ne kadar tablo 3.4 ve 3.5 incelendiğinde bazı farklar gözükmüş olsa dahi bunlar istatistiksel olarak bir anlam ifade etmediği için tartışılmasının gereksiz olduğu düşünülmüştür. Tablo 3.4'e baktığımızda modern uygulama yumrularındaki besin elementi ortalaması değerleri Ca0 329,4 mg Ca/kg, Ca1 394,45 mg Ca/kg, Ca2 342,18 mg Ca/kg değerleri bulunmuştur. Bor için yumru besinlerini baktığımızda ortalama B0 19,03 mg B/kg, B1 18,3 mg B/kg, B2 18,8 mg B/kg ve B3 18,57 mg B/kg değerleri bulunmuştur. Uygulamada yumrudaki değerlere, Ca ve B uygulamaları yumrunun besin içeriklerinde Kontrol parsellerine kıyasla biraz farklılıklar gözlenirse de bu farklılıklar istatistiki analiz sonucunda bir anlam ifade etmediği gözlemlenmiştir. Tablo 3.5 baktığımızda klasik uygulama yumrularındaki besin elementi ortalaması değerleri Ca0 850,13 mg Ca/kg, Ca1 750,68 mg Ca/kg, Ca2 1239,53 mg Ca/kg değerleri bulunmuştur. Bor için yumru besinlerini baktığımızda ortalama B0 12,83 mg B/kg, B1 10,0 mg B/kg, B2 11,47 mg B/kg ve B3 14,77 mg B/kg değerleri bulunmuştur. Uygulamada yumrudaki besin değerleri, Ca ve B uygulamaları ile yumrunun besin içeriklerinde Kontrol parsellerine kıyasla biraz farklılıklar gözlenirse de bu farklılıklar istatistiki analiz sonucunda bir anlam ifade etmediği gözlemlenmiştir.

Tablo 3.4. 2017 Yılı modern uygulama parselleri yumru besin elementi içerikleri

Uygulama	B	Ca	Cd	Cr	Cu	Fe	K	Mg	Mn	Na	Ni	P	Pb	S	Zn
	mg/kg														
Ca0B0	19,3	379,8	0,7	0,3	6,2	89,6	26613,3	979,9	7,6	433,7	3,8	2294,3	0,0	1073,9	24,5
Ca0B1	19,7	238,2	0,8	0,1	5,5	94,9	24336,7	911,0	6,7	349,0	4,8	2152,3	0,0	938,6	17,6
Ca0B2	17,6	322,8	0,6	0,3	5,5	121,6	23976,7	880,0	7,7	355,1	4,3	2164,0	0,2	1092,3	17,4
Ca0B3	19,0	376,8	0,9	0,9	6,0	93,3	26593,3	1042,8	9,1	435,4	3,1	2422,0	0,0	1250,7	22,5
Ca1B0	17,6	445,0	0,8	0,0	5,5	96,8	24443,3	921,4	8,3	371,9	4,6	2289,0	0,0	1039,7	21,5
Ca1B1	16,0	477,1	0,8	0,7	6,0	106,8	25263,3	955,3	9,2	380,5	4,0	2611,0	0,0	1242,3	20,2
Ca1B2	19,4	428,6	0,8	0,1	6,8	134,7	25150,0	923,1	8,0	467,7	5,5	2300,3	0,0	937,8	29,2
Ca1B3	19,3	227,1	0,8	0,0	5,2	91,8	23903,3	892,4	6,9	353,0	4,6	2301,0	0,0	1015,0	16,3
Ca2B0	20,2	311,1	0,6	0,7	5,4	98,5	27210,0	922,3	7,2	439,8	4,0	2616,7	0,0	1105,4	24,6
Ca2B1	19,2	381,3	1,0	0,9	5,3	101,8	26646,7	903,4	7,5	393,4	3,4	2275,3	0,0	1073,3	18,9
Ca2B2	19,4	260,3	0,6	0,5	5,2	88,2	26386,7	954,8	7,4	369,5	3,7	2494,0	0,0	1151,0	22,1
Ca2B3	17,4	416,0	0,5	0,6	5,2	104,5	25920,0	902,8	9,7	379,9	3,5	2374,3	0,0	1116,0	23,6

Tablo 3.5. 2017 Yılı klasik uygulama parselleri yumru besin elementi içerikleri

Uygulama	B	Ca	Cd	Cr	Cu	Fe	K	Mg	Mn	Na	Ni	P	Pb	S	Zn
	mg/kg														
Ca0B0	13,3	1176,5	1,1	1,2	7,9	108,1	21530,0	1158,5	12,6	418,6	4,8	3077,3	1,1	1372,8	33,9
Ca0B1	9,2	762,9	0,5	0,3	6,6	79,2	21813,3	1277,3	9,1	428,8	2,8	3170,3	2,2	1463,3	39,8
Ca0B2	9,9	879,2	0,9	0,4	6,1	82,5	22236,7	1123,0	9,3	432,6	2,9	3113,7	2,6	1330,7	41,1
Ca0B3	13,7	581,9	1,1	0,1	6,5	88,1	22430,0	1046,2	11,9	384,8	5,2	3047,3	0,6	1137,5	31,6
Ca1B0	12,1	1025,1	0,7	0,5	6,4	75,2	22170,0	1119,9	11,1	429,7	3,3	3348,7	1,3	1410,3	46,3
Ca1B1	9,2	714,7	0,9	0,1	2,6	55,6	17886,2	869,4	7,7	320,9	5,5	2667,2	0,0	1225,3	17,9
Ca1B2	10,6	695,2	1,0	0,0	5,6	74,7	23200,0	1130,2	8,8	384,3	2,7	3062,7	-0,1	1273,3	36,8
Ca1B3	13,5	567,7	0,7	0,5	4,8	102,1	21706,7	1149,6	11,7	383,7	3,1	3142,3	2,0	1508,9	20,9
Ca2B0	13,1	752,0	0,7	0,8	6,7	77,6	24433,3	1281,0	15,0	397,9	3,7	3784,0	3,1	1583,3	34,7
Ca2B1	11,6	722,8	1,0	0,9	7,0	110,3	22616,7	1119,8	12,0	455,4	3,5	3573,7	2,4	1470,5	41,1
Ca2B2	13,9	690,4	0,7	0,4	4,8	91,2	19403,3	1265,7	12,6	410,5	1,4	3697,0	1,7	1827,0	35,8
Ca2B3	17,1	2792,9	1,2	0,3	11,7	153,1	26056,7	1133,3	19,8	613,5	3,3	3239,7	2,2	1573,0	30,3

Patates Yaprak Besin Elementi İçeriği:

Uygularımız olan Ca ve B dozları patates yaprak besin içerikleri üzerine istatistiksel olarak bir etki göstermemiştir ($p < 0,05$). İstatistik analizinde Ca x B interaksiyonun bulunmadığı görülmüş ve dolayısıyla ana uygulamaların kendi içinde farkları kontrol edilmiştir. Fakat gerek Ca ve gerekse B dozlarının da kendi içerisinde patates yaprak besin içerikleri üzerine bir etki etmediği grlmştir. Her ne kadar tablo 3.4 ve 3.5 incelendiğinde bazı farklar gözükmüş olsa dahi bunlar istatistiksel olarak bir anlam ifade etmediği için tartişılmasının gereksiz olduğu dşnlmştir. Tablo 3.6 baktığımızda Modern uygulama yapraktaki besin elementi ortalaması değerleri Ca0 31776,7 mg Ca/kg, Ca1 29115 mg Ca/kg, Ca2 29595 mg Ca/kg değerleri bulunmuştur. Bor için yaprak besinlerini baktığımızda ortalama B0 46,6 mg B/kg, B1 42,57 mg B/kg, B2 46,63 mg B/kg ve B3 46,03 mg B/kg değerleri bulunmuştur. Uygulamada yapraktaki besin değerleri, Ca ve B uygulamaları ile yaprağın besin içeriklerinde Kontrol parsellerine kıyasla biraz farklılıklar gözlense de bu farklılıklar istatistiki analiz sonucunda bir anlam ifade etmediği gözlemlenmiştir. Tablo 3.7'e baktığımızda klasik uygulama yapraktaki besin elementi ortalaması değerleri Ca0 14892,33 mg Ca/kg, Ca1 17660,3 mg Ca/kg, Ca2 16474,3 mg Ca/kg değerleri bulunmuştur. Bor için yaprak besinlerini baktığımızda ortalama B0 29,4 mg B/kg, B1 28,4 mg B/kg, B2 28,6 mg B/kg ve B3 25,1 mg B/kg değerleri bulunmuştur. Uygulamada yapraktaki besin değerleri, Ca ve B uygulamaları ile yaprağın besin içeriklerinde Kontrol parsellerine kıyasla biraz farklılıklar gözlense de bu farklılıklar istatistiki analiz sonucunda bir anlam ifade etmediği gözlemlenmiştir.

Tablo 3.6. 2017 Yılı modern uygulama patates yaprağı besin elementi içeriği

2017	B	Ca	Cd	Cr	Cu	Fe	K	Mg	Mn	Na	Ni	P	Pb	S	Zn
	mg/kg														
Ca0B0	49,1	33966,7	2,9	6,3	9,7	740,0	17746,7	3269,7	121,9	1878,7	5,8	651,7	1,4	1236,3	93,5
Ca0B1	43,0	27026,7	2,0	9,0	15,6	1068,9	16976,7	3039,7	70,4	1602,7	6,3	649,6	0,9	1090,0	96,3
Ca0B2	45,1	32756,7	2,5	14,1	11,2	1393,6	9175,3	2923,3	112,3	1413,3	8,6	597,4	1,3	983,7	71,6
Ca0B3	47,2	33356,7	4,5	14,0	9,3	1111,6	22828,7	4060,0	109,9	2068,7	8,2	766,3	2,1	1592,7	97,2
Ca1B0	45,0	31416,7	2,6	12,4	10,0	1095,6	12118,0	2969,0	103,2	1392,3	7,1	755,7	2,1	1362,7	79,3
Ca1B1	39,4	25540,0	3,6	10,4	10,7	1523,2	14213,3	3066,3	83,6	1626,3	7,3	788,7	0,0	975,2	71,2
Ca1B2	47,6	31713,3	2,7	7,6	11,7	1030,9	11212,0	2955,3	104,6	1472,0	5,1	701,7	0,5	1231,7	97,6
C1B3	41,6	27790,0	2,9	2,9	12,4	566,8	25506,7	3248,7	125,2	2175,7	4,7	630,2	2,2	1365,7	97,9
Ca2B0	45,7	30273,3	3,0	8,5	16,5	1021,4	20195,7	3645,0	89,7	1786,0	5,5	1038,8	0,0	1330,0	98,4
Ca2B1	45,3	27150,0	3,3	3,6	15,4	704,9	19486,7	3169,0	104,6	2013,7	4,5	668,1	2,4	1258,3	87,6
Ca2B2	47,2	33296,7	2,6	5,5	14,7	1149,2	18080,0	3315,3	100,3	1941,3	5,2	666,2	1,1	1131,4	97,8
Ca2B3	49,3	27660,0	5,4	10,3	9,3	1156,7	18523,3	3606,0	149,7	1979,7	8,5	664,6	0,3	1155,4	89,0

Tablo 3.7. 2017 Yılı klasik uygulama patates yaprağı besin elementi içeriği

Uygulama	B	Ca	Cd	Cr	Cu	Fe	K	Mg	Mn	Na	Ni	P	Pb	S	Zn
	mg/kg														
C0B0	30,3	18943,3	2,8	2,8	4,5	405,4	20223,3	1968,3	421,1	1185,7	3,2	1295,7	1	1246	57,1
C0B1	23	9962,3	4,2	0,1	14,1	117,5	23336,7	1694,3	453,4	1260,7	3,7	1246,9	1,7	866,6	57,1
C0B2	25,6	14263,7	3,2	2,3	3,6	253,8	22316,7	1966	370	1212	4,6	1025	5,3	960,5	64
C0B3	31,2	16400	3,1	3,8	4,6	417,9	29200	2123	415,5	1764,3	2,9	1292,5	3,3	1390	71,5
C1B0	25,8	12045,5	2,9	0,8	3,9	74	23475	1758	435,7	1161	4,3	1505,5	2,4	915,7	56
C1B1	33,2	21950	2,7	2,4	5,4	383,5	30633,3	2085,7	350,5	1638,7	2,7	1386,7	7,6	1535	91,2
C1B2	30,3	17786,7	2,6	0,9	4,3	128,1	24966,7	2008,3	317,1	1535,7	2,4	931,2	1,5	1071,5	83
C1B3	28,6	18859	2,5	2,2	3,9	605,8	22533,3	1781	340,5	1157,3	3,2	923,2	1,4	935,8	50,4
C2B0	32,1	20229,3	3,1	1,8	3,7	270,6	25553,3	2159,7	578,6	1465	1,6	1487	3,8	1619,5	81,6
C2B1	29	17316,7	3	2,8	6,2	501,5	24460	2179,3	482	1404	3	1410,9	1	1301,3	62,3
C2B2	29,9	15826,7	2,8	4,2	4,2	282,5	32093,3	2202,7	506,7	1598	4,5	2046,3	2	1563,7	68,7
C2B3	15,5	12532,5	1,9	0,7	-0,9	79,8	16644,3	1266,3	218,4	853,8	3,5	803,6	5,6	770,4	36,8

Parsellerdeki bitki analiz sonuçlarına göre bitkilerde bulunan besin elementi aralıkları tablo 3. 10da verilmiştir.

Tablo 3.8 Bitki ve yumrudaki besin elementi aralıkları

Elementler	Uygulama	Değer aralığı (mg/kg)			
		Bitki yeşil aksamı		Yumru	
		2017		2017	
		Alt	Üst	Alt	Üst
Bor	Modern	33,76	52,67	13,2	22,4
	Klasik	13,37	48,28	6	27,4
Kalsiyum	Modern	18629,8	45021,2	168,4	637,7
	Klasik	11593,4	27104,88	337,7	7284
Kadmiyum	Modern	1,44	4,32	0,1	2,1
	Klasik	1,53	4,14	0,2	1,7
Krom	Modern	0,96	5,952	0	2
	Klasik	1,18	3,46	0	2,2
Bakır	Modern	6,63	19,70	4,1	8
	Klasik	2,18	12,22	2,9	24,3
Demir	Modern	425,13	958,11	63,8	147,7
	Klasik	135,64	666,25	37,7	269,8
Potasyum	Modern	10867,2	28483,2	19240	31150
	Klasik	9811,2	214464	15410	28950
Magnezyum	Modern	2333,2	5119,55	770,5	1147
	2Klasik	1078,25	2622	851,4	1458
Mangan	Modern	45,198	190,185	5,9	14,3
	Klasik	104,16	496,34	7	36,9
Sodyum	Modern	1013,76	2608,32	297,4	533,1
	Klasik	977,28	2063,04	233,9	1111
Nikel	Modern	1,9	9,31	2,2	7,1
	Klasik	1,045	5,795	0,6	11,4
Fosfor	Modern	395,11	899,84	1518	3276
	Klasik	612,75	1627,35	2146	4718
Kurşun	Modern	1,30	3,26	0	0,6
	Klasik	1,67	4,46	0	6,6
Kükürt	Modern	779,86	1682,45	441,4	1558
	Klasik	708,04	1772,7	908,5	2343
Çinko	Modern	38,83	94,65	11,4	37,1
	Klasik	42,09	94,85	13,3	86,7

Tablo 3.10 incelendiğinde uygulamalara göre besin elementleri içeriklerinin alt ve üst limitlerini gözlemlediğimizde B için modern uygulama da yaprakta 33,76 - 52,67mg B/kg, aralığında yumruda 13,2 - 22,4mg B/kg, aralığında bulunmuştur. Klasik uygulamada yaprakta 13,37 – 48,28 mg B/kg, yumruda 6- 27,4 mg B/kg, aralığında bulunmuştur.

Ayrıca Ca için modern uygulama da yaprakta 18629,8–45021,2 mg Ca/kg, aralığında yumruda 168,4–637,7 mg Ca/kg, aralığında bulunmuştur. Klasik uygulamada yaprakta 11593,4 - de 27104,88 mg Ca/kg, yumruda 337,7 - 728,4 mg Ca/kg, aralığında bulunmuştur.

Aksoy 1977- 1978 yıllarında Nevşehir bölgesinde yürüttüğü denemede ekim 'den 4 ay önce toprağa farklı dozlarda 0, 50, 100, 150, 250 kg CaCO₃/da oranında mermer tozu uygulamıştır. Uyguladığı 100 kg CaCO₃/da en yüksek verime ulaşmıştır. Ürün miktarı %1 artmıştır. Ancak kuru madde miktarı, protein ve nişasta üzerine bir etki etmemiştir. Bitkideki Ca miktarı artarken Mn miktarını düşürmüştür. Patates yumrusunda Ca %0,8 – 3,25 aralığında tespit etmiştir (Aksoy 1980).

Jackson Toprak Kimyasal Analizi kitabında patates yumrusunda 0,02 -0,1Ca % ve 2-16 B ppm aralığın 'da olacağını bildirmiştir(Jackson 1958).

Hopkins ve ark.(2007) 2004, 2005, 2006 yıllarında patatest 0, 1.1, 2.2, 3.4 kg B/ha toprağa ve 0.22, 0.28kg B/ha yapraktan uygulanmıştır. Bu farklı doz ve farklı yöntemlerle yaptığı bor uygulamalarında patates verimi üzerine önemli bir farklılığın olmadığını bildirmiştir. Gübre uygulamadan önce topraktaki bor seviyesine (0.34 - 0.50 mg B/kg) ve sezon sonu bor seviyesi (0.51-0.57mg B/kg) olmasına rağmen etkili olmamıştır.

Spyrka ve ark. (2016), 2008-2010 yıllarında patatest uyguladıkları NPK'lı gübrelemenin üzerine yaptıkları Borlu ve Magnezyumlu gübre uygulaması ile yaptıkları çalışmada, Borlu gübre kullanımının, toplam verim ve ticari yumru ve büyük yumru kesiminin verimi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olmadığını bildirmiştir.

Ngadze (2018) yapmış olduğu çalışmada (7N:21P:8K) bazal gübre olarak 1000 kg/ha (Zimbabve'de patates yetiştirme oranı önerilir) oranında uygulanmıştır. 250

kg/ha oranında kalsiyum nitrat uygulaması) patatesta kalsiyum uygulaması ile kara renkli/yumuşak çürüklük hastalığı kompleksini azalttığını tespit etmiştir.

Verma ve ark. (2014), 2011-12 yılları arasında patatesin büyüme, verim, kalite ve depolama üzerine kalsiyumun etkisini belirlemek için çalışma yapmıştır. Bu çalışmada farklı miktar ve zamanda kalsiyum uygulaması yapmıştır. Çalışma yedi farklı uygulamadan oluşmuştur. Sonuçlar, uygulanan Ca morfolojik parametreler üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu, çimlenme oranının, bitki yüksekliğinin, tepebaşına yaprak sayısının, tepebaşına düşen sürgün sayısını arttığını ve Ekimde 120 kg / ha kalsiyum uygulanarak maksimum verim yaptığını göstermiştir. Yumru verimi Ekimde 40 kg / ha kalsiyum ve 40boğaz doldurmada kg / ha. Kalsiyum uygulaması, yumru köklerin özgül ağırlığını ve kuru madde içeriğini arttırmıştır ve hasatta cilt hasarı, fizyolojik kilo kaybı ve yumruların oda deposunda çürümesini azaltmıştır. Deney alanı toprağı, azot 145.6 kg / ha, mevcut fosfor 21.67 kg / ha, mevcut potasyum 125.13 kg / ha ve mevcut kalsiyum 10.06 meq/ 100 gr toprak.

Kalsiyumun patatesin gelişimi, verim ve hasat sonrası özellikleri üzerine etkisini belirlemek için Shalimar ve ark. (2017) 2011 – 2014 yılları arasında deneme kurmuştur. Ekim zamanı Ca 120 kg Ca/ha (T6) uygulaması ile en yüksek 38.12 ton/ha ürün almıştır. Ekim sırasında 80 kg Ca/ha uygulanması ile 36.24 t/ha (T). Her bir uygulamadan 5 kg'lık numune alınarak depoda 30, 60 ve 90 günlerde yumru kilo kaybı kaydedildi. Depolama %4.05 ile 90 gün sonra Asgari yumru ağırlık kaybı (T) uygulamasında kaydedildi. Maksimum yumru ağırlık kaybı % 6.85 Ca yüksek miktarda uygulaması ile kaydedilmiştir.

BÖLÜM

TARTIŞMA-SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1.Tartışma

Denememiz 2016 yılında kurulmuştur. 2016 yılı denememizde oluşan büyük problemlerden dolayı dataların bir şey ifade etmemesi nedeniyle 2017 yılında tekrar edilmiştir. Denememiz 2016 yılı dataları Ekler kısmında verilmiş fakat tartışılmamıştır. Denemede 2017 yılı tartışılmış ve deneme uygulamaları arasında fark çıkmamasının nedenleri araştırılmış ve aşağıda sıralanmıştır.

1. Sürüm esnasında gerekli özenin gösterilmemesi
2. Gübre uygulamalarının dikkatle dağıtılmaması
3. Parsel sulamalarında düzensizliklerin meydana gelmesi ve komşu parsellerin sulanması sırasında deneme alanlarına da su kaçırılması
4. Parsellerde çıkan patates hastalıkları
5. Deneme alanında güvenlik problemleri ve patateslerin izinsiz sökümü

Resim 0.1Deneme alanında görülen Patateste kuru çürük hastalığı

4.2.Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma ile Nevşehir bölgesinde patateslerde yaygın uygulanan bitki besin elementi çeşit ve miktarları ile bilimsel uygulanan bitki besin elementi çeşit ve miktarının verim ve kaliteye etkisi hedeflenmiştir.

Bor uygulamasının 0, 0,3, 0,6 kg/da borik asidin patates verimi üzerine etkisi yoktur. Kalsiyum uygulamasının0, 3, 6, 9 kg/da kalsiyum nitrat miktarında da kayda değer bir etki gözlenmemiştir. Maalesef deneme alanının güvenlik problemleri ve yukarıda bahsedilen hatalardan dolayı uygulamalarımız arasında bir fark oluşmamıştır. Tarla denemelerinde beklenmedik aksilikler yaşanabilmektedir. Bizler her ne kadar sonuçlardan memnun olmasak da bununda bir sonuç olduğu düşünerek tezin bu şekilde tamamlanmasına karar verilmiştir.

KAYNAKÇA

1. Ziraat Mühendisleri Odası; Patates Raporu-2018
http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/2e22d5f49bce857_ek.pdf?tipi=42&turu=H&sube=0(Erişim tarihi = 17.06.2019)
2. <http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.doc>(Erişim tarihi = 17.06.2019)“Diğer Bitkisel Ürünler; Yenilebilir Kök ve Yumrular” bölümüne bakın (Erişim tarihi = 17.06.2019)
3. Arioğlu H. Çalışkan, M. E., Onaran H. “Türkiye’de Patates Üretimi, Sorunları Ve Çözüm Önerileri”,“Patates kongre kitabı” (2005), sayfa 4 - 6 ve 9
(<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/patates/Belgeler/e%C4%9Fitim-vay%C4%B1m/Kongre%20Kitab%C4%B1.pdf>(Erişim tarihi = 17.06.2019)
4. Vural H., Eşiyok D., Duman İ., “Kültür sebzeleri (Sebze yetiştiriciliği)”Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü Bornova, İzmir 2000(Sayfa316 - 326)
5. Karaman M. R.,Adiloğlu A., Brohi A. R., ve ark. .Bitki Besleme. Bor Nisan 2012 (Sayfa 217-229) 1085 sayfaGübretaş,Dumat Ofset, Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti. Bahçekapı Mah., 2477. Sk. No:6, Şaşmaz, Yenimahalle, Ankara
6. Aksoy T., Nevşehir yöresinde yetiştirilen patateslerin beslenme sorunları ve giderilmesi Ankara Üniversitesi basımevi 1980,
7. Güzel, N., Gülüt, K.Y. ve Büyük, G.2002. Toprak Verimliliği ve Gübreler. Ç.Ü. ZiraatFakültesi, Genel Yayın No:246.
8. Karaman M. R., Adiloğlu A., Brohi A. R., ve ark., Bitki Besleme. Kalsiyum Nisan 2012 (Sayfa 297-304) 1085 sayfa Gübretaş. Dumat Ofset, Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti. Bahçekapı Mah., 2477. Sk. No:6, Şaşmaz, Yenimahalle, Ankara
9. Wierzbicka, A. 2012. Mineral content of potato tubers grown in the organic system, their nutritional value and interaction. (Web sayfası: <https://www.cabdirect.org/cabdirect/FullTextPDF/2012/20123388289.pdf>). (Erişim 24.05.2019).

10. Hopkins B.G., Jolley V.D., Webb B.L., ve Callahan R.K.. Ocak 2007. Boron fertilization in potato. (Web sayfası: <https://www.researchgate.net/publication/237342536>). (Erişim 24.05.2019).
11. Spyрка, B., Prořba-Białczyk, U., Cieciora, M., Wilkosz, M. . 2016. Effect of foliar fertilization on the yield and chemical composition of potato. (Web sayfası: <https://www.cabdirect.org/cabdirect/FullTextPDF/2017/20173238433.pdf>). (Eriřim tarihi: Mayıs 2019).
12. Ngadze, E. 2018. Calcium soil amendment increases resistance of potato to blackleg and soft rot pathogens. (Web sayfası: <https://www.cabdirect.org/cabdirect/FullTextPDF/2018/20183323036.pdf>).). (Erişim tarihi: Mayıs 2019).
13. Jackson M. L., 1958,“Soil Chemical Analysis” Prentice Hall inc. Englewood Cliffs, N.J. University of Wisconsin Agricultural Experiment Station, Madison, Wisconsin sayfa 329 (520)
14. VERMA M. K. ve RAGHAV M. 2014. Effect of calcium on growth, yield, quality and storage of potato (Solatium tuberosum L.). (Web sayfası: <https://www.cabdirect.org/cabdirect/FullTextPDF/2014/20143412261.pdf>). (Erişim tarihi: Haziran 2019).
15. Faheema, S. ; Bhat, F. N. ; Khan, S. H. ; Shah, M. D. ; Chishti, J. I. ; Ambreen Nabi ; Mufti, S. ; Afroza, B. 2017. Studies on effect of calcium on improving yield and post-harvest qualities of potato variety Shalimar Potato-1. (<https://www.cabdirect.org/cabdirect/FullTextPDF/2017/20173212219.pdf>). (Erişim tarihi: Haziran 2019).
16. Özercan B., Tarım ve Orman Bakanlığı, 2018 Ocak patates <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge/Belgeler/PDF%20Tar%C4%B1m%20%C3%9Cr%C3%BCnleri%20Piyasalar%C4%B1/2018-Ocak%20Tar%C4%B1m%20%C3%9Cr%C3%BCnleri%20Raporu/2018-Ocak%20Patates.pdf> (Erişim tarihi: Temmuz 2019).

EKLER

EK 1. 2016 yılı patates yaprağı besin elementi içeriği

Yaprak																
	2016	B	Ca	Cd	Cr	Cu	Fe	K	Mg	Mn	Na	Ni	P	Pb	S	Zn
		mg/kg														
1. Modern uygulama	C0B0	33,8	29710,0	0,0	1,9	16,7	528,2	11671,7	3279,0	82,1	1528,7	5,8	753,3	3,2	1544,7	23,7
	C0B1	53,5	28606,7	0,7	2,1	10,6	372,2	11225,3	3577,0	78,2	1629,3	5,1	527,8	6,5	986,8	33,6
	C0B2	36,6	29093,3	0,2	2,4	10,1	494,6	12103,3	3248,0	81,8	1405,7	4,2	663,3	11,6	1383,0	28,1
	C0B3	38,0	30556,7	1,5	4,1	12,7	527,1	10865,3	3682,7	76,9	1570,3	4,2	646,2	8,8	1387,7	26,0
	C1B0	79,9	32336,7	0,7	5,1	10,9	657,7	8783,3	3338,7	112,4	1452,3	3,8	764,3	5,1	1411,0	40,0
	C1B1	45,4	26436,7	0,9	3,0	10,4	377,7	10527,0	3533,3	77,8	1332,1	4,8	723,2	10,3	1271,7	32,6
	C1B2	50,3	28533,3	0,6	3,2	9,9	548,4	8819,7	3259,3	76,8	1345,3	5,4	645,3	3,4	1286,2	31,3
	C1B3	46,9	29360,0	0,0	2,5	12,4	669,5	9567,3	3283,7	86,4	1476,0	5,3	601,5	4,1	1090,5	30,5
	C2B0	60,3	28866,7	0,9	2,4	10,4	487,8	15336,7	3718,3	69,0	1610,0	4,4	932,1	6,4	1456,7	37,6
	C2B1	59,2	28466,7	0,9	3,2	11,1	421,5	12749,7	3536,7	82,9	1500,3	5,4	813,9	10,5	1462,0	38,5
	C2B2	46,6	32313,3	0,0	2,0	12,6	475,4	10892,3	3152,0	83,1	1465,0	3,2	824,9	8,1	1375,3	32,6
	C2B3	39,0	29260,0	0,5	3,0	11,5	390,3	12085,3	3806,0	64,1	1605,7	3,8	735,7	4,4	1430,0	18,6
2. Klasik uygulama	C0B0	40,7	18593,3	2,2	1,5	6,6	302,6	25710,0	2713,0	569,5	1761,7	7,7	1156,2	5,0	1059,9	37,9
	C0B1	49,1	18509,0	2,4	2,2	6,5	272,9	32813,3	2630,3	681,5	2053,0	7,4	1511,0	8,1	1300,7	33,5
	C0B2	57,0	15259,7	2,4	0,7	5,7	265,8	25236,7	3089,3	574,8	1949,7	6,0	1175,7	7,2	994,6	33,8
	C0B3	70,6	19069,3	1,9	2,0	5,5	340,1	24280,0	3051,0	516,7	1838,7	6,0	1038,4	13,8	1056,7	37,6
	C1B0	75,6	22066,7	2,7	1,8	7,1	313,5	39700,0	3808,7	615,0	2567,3	5,3	1846,9	6,5	1554,3	49,6
	C1B1	55,8	19793,3	1,8	1,7	5,2	249,1	26166,7	2516,7	436,9	1831,7	5,9	1181,9	7,0	1163,3	42,4
	C1B2	57,4	20753,3	2,1	2,7	7,0	299,3	28557,0	2995,0	603,0	1930,0	6,9	1243,1	6,0	1109,9	49,4
	C1B3	52,8	13296,3	1,9	1,8	5,8	221,2	22373,3	2354,7	399,2	1454,3	6,1	1439,1	6,3	959,7	29,9
	C2B0	58,0	19000,0	2,0	2,2	5,7	280,4	29990,0	2578,0	590,7	1657,7	6,1	1849,3	7,2	1322,3	56,4
	C2B1	69,2	23700,0	2,1	1,8	5,6	292,5	28093,3	3474,0	437,5	2077,7	6,3	938,8	6,1	1202,7	36,4
	C2B2	45,1	16384,3	1,8	1,8	6,3	267,2	27795,7	2524,3	553,6	1740,0	9,2	1305,7	6,1	1111,3	26,1
	C2B3	73,7	22090,0	1,9	3,1	5,9	342,8	23836,7	3028,0	368,3	1886,3	5,3	1192,2	8,1	1187,1	39,8

EK 2. Deneme yapılan arazinin 2016 yılı arazinin hasat sonu element değerleri

	2016-2	Ca	K	Mg	Na	B	P
		mg/kg					gr/kg
1. Modern uygulama	C0B0	493,53	101,27	90,05	41,93	0,34	0,638
	C0B1	567,40	142,99	87,86	46,63	0,32	0,643
	C0B2	448,27	123,19	90,19	45,89	0,38	0,655
	C0B3	430,33	123,22	82,93	45,91	0,33	0,559
	C1B0	477,20	116,86	81,52	41,67	0,36	0,819
	C1B1	409,13	107,60	84,27	44,87	0,32	0,756
	C1B2	474,20	118,20	85,35	41,81	0,32	0,672
	C1B3	445,33	88,18	83,30	38,14	0,31	0,739
	C2B0	398,80	93,240	78,91	39,33	0,39	0,655
	C2B1	413,73	122,19	86,16	39,82	0,39	0,678
	C2B2	499,73	123,61	87,29	40,43	0,32	0,661
	C2B3	437,87	103,43	79,94	42,43	0,29	0,660
2. Klasik uygulama	C0B0	330,87	167,59	87,81	42,13	0,52	1,452
	C0B1	341,30	153,57	85,00	41,51	0,54	1,277
	C0B2	346,67	172,05	93,01	46,59	0,52	1,164
	C0B3	317,53	167,77	91,15	43,93	0,53	1,248
	C1B0	343,33	144,01	88,27	43,68	0,50	1,299
	C1B1	347,27	138,00	85,43	42,21	0,50	1,232
	C1B2	324,87	138,23	82,86	42,88	0,48	1,406
	C1B3	344,87	151,83	79,66	41,05	0,52	1,209
	C2B0	333,47	147,80	85,01	44,15	0,53	1,757
	C2B1	284,67	141,18	90,17	46,62	0,51	1,265
	C2B2	303,87	149,35	83,45	42,17	0,55	1,768
	C2B3	341,40	132,17	86,57	40,79	0,53	1,407

EK 3. 2016 yılı Patates verimleri Küçük orta büyük adet ve kg değerleri

		Küçük boy		Orta boy		Büyük boy		Toplam		Ortalama yumru gram ağırlıkları		
	2016	Adet	Kg	Adet	Kg	Adet	Kg	Adet	Kg	K	O	B
1.Modern uygulama	C0B0	158	3,569	180	14,020	32	5,416	370	23,005	22,59	77,89	169,25
	C0B1	129	2,866	169	12,422	64	9,633	362	24,921	22,22	73,50	150,52
	C0B2	130	3,077	160	12,777	65	10,198	355	26,052	23,67	79,86	156,89
	C0B3	178	4,614	173	14,234	43	6,836	394	25,684	25,92	82,28	158,98
	C1B0	128	3,284	174	13,410	35	5,868	337	22,562	25,66	77,07	167,66
	C1B1	171	4,487	152	12,003	46	7,692	369	24,182	26,24	78,97	167,22
	C1B2	109	2,730	138	11,473	47	7,640	294	21,843	25,05	83,14	162,55
	C1B3	119	2,868	162	12,370	59	9,188	340	24,426	24,10	76,36	155,73
	C2B0	136	3,023	136	10,243	34	5,303	306	18,569	22,23	75,32	155,97
	C2B1	141	3,182	159	11,515	39	6,063	339	20,760	22,57	72,42	155,46
	C2B2	96	2,185	135	10,043	43	6,668	274	18,896	22,76	74,39	155,07
	C2B3	164	4,275	157	10,928	54	8,351	375	23,554	26,07	69,61	154,65
2.Klasik uygulama	C0B0	176	3,468	220	14,991	103	15,534	499	33,993	19,70	68,14	150,82
	C0B1	198	4,201	187	13,269	83	12,958	468	30,428	21,22	70,96	156,12
	C0B2	171	3,659	199	13,818	94	14,524	464	32,001	21,40	69,44	154,51
	C0B3	181	3,977	156	11,798	111	18,210	448	33,985	21,97	75,63	164,05
	C1B0	179	3,982	190	13,152	100	14,393	469	31,528	22,25	69,22	143,93
	C1B1	161	3,653	182	12,902	97	15,023	440	31,578	22,69	70,89	154,88
	C1B2	194	4,567	178	12,350	84	11,950	456	28,867	23,54	69,38	142,26
	C1B3	149	3,193	171	12,020	67	10,117	387	25,330	21,43	70,29	151,00
	C2B0	173	3,925	168	11,643	70	10,778	411	26,347	22,69	69,30	153,97
	C2B1	175	3,532	184	12,960	77	11,515	436	28,007	20,18	70,43	149,55
	C2B2	189	4,055	174	11,920	54	8,578	417	24,553	21,46	68,51	158,85
	C2B3	181	3,527	200	14,131	105	15,904	486	33,563	19,49	70,66	151,47

EK 4. 2017 yılı Patates verimleri Küçük orta büyük adet ve kg değerleri

	Yıl	Küçük boy		Orta boy		Büyük boy		Toplam		Ortalama yumru ağırlıkları gram		
	2017	Adet	Kg	Adet	Kg	Adet	Kg	Adet	Kg	k	O	b
1.Modern uygulama	C0B0	73	1,958	95	6,681	45	6,231	213	14,870	26,82	70,33	138,47
	C0B1	55	1,461	87	6,267	44	5,580	186	13,308	26,56	72,03	126,82
	C0B2	73	1,729	85	5,967	41	5,577	199	13,273	23,68	70,20	136,02
	C0B3	84	1,969	91	5,792	41	4,472	216	12,233	23,44	63,65	109,07
	C1B0	68	1,524	83	5,925	37	4,327	188	11,776	22,41	71,39	116,95
	C1B1	84	1,925	88	5,340	29	3,418	201	10,683	22,92	60,68	117,86
	C1B2	55	1,403	77	5,335	41	5,068	173	11,806	25,51	69,29	123,61
	C1B3	84	2,043	99	7,535	37	5,058	220	14,636	24,32	76,11	136,71
	C2B0	62	1,367	78	5,330	31	3,910	171	10,607	22,05	68,33	126,13
	C2B1	66	1,562	86	5,968	47	5,780	199	13,310	23,67	69,40	122,98
	C2B2	67	1,407	96	7,213	43	5,798	206	14,418	21,00	75,14	134,84
	C2B3	80	1,718	91	5,771	51	5,703	222	13,192	21,48	63,42	111,82
2.Klasik uygulama	C0B0	124	2,634	122	7,943	115	15,161	361	25,738	21,24	65,11	131,83
	C0B1	122	2,763	111	7,857	74	9,893	307	20,513	22,65	70,78	133,69
	C0B2	129	2,779	126	8,637	92	14,580	347	25,996	21,54	68,55	158,48
	C0B3	124	2,385	114	7,709	126	17,762	364	27,856	19,23	67,62	140,47
	C1B0	108	2,452	138	9,523	133	18,864	379	30,839	22,70	69,01	141,84
	C1B1	120	2,547	128	8,950	108	15,977	356	27,474	21,23	69,92	147,94
	C1B2	112	2,301	125	8,850	105	14,177	342	25,328	20,54	70,80	135,02
	C1B3	105	2,460	129	8,930	85	11,810	319	23,200	23,43	69,22	138,94
	C2B0	151	3,443	141	9,402	72	10,415	364	23,260	22,80	66,68	144,65
	C2B1	105	2,215	118	8,373	114	17,503	337	28,091	21,10	70,96	153,54
	C2B2	129	2,658	143	9,055	86	12,605	358	24,318	20,60	63,32	146,57
	C2B3	91	2,616	117	7,566	111	15,590	319	25,772	28,75	64,67	140,45

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Cengiz TEZCAN
Uyruğu: Türkiye (T.C)
Doğum Tarihi ve Yeri: 25.02.1971 - İstanbul
Medeni Durum: Evli
e-mail: fcengizt@hotmail.com
Yazışma Adresi: Ürgüp İlçe Tarım Müdürlüğü Nevşehir

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversite, Toprak ve Bitki besleme Bölüm	Yıl
Lisans	Atatürk Üniversite, Tarla Bitkileri Bölüm	1993 Yıl
Lise	Avanos Lise, Nevşehir	1989 Yıl

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2006-Halen	Ürgüp ilçe Tarım veOrman Müdürlüğü	13Yıl
2002-2013	Kurum ismi buraya	Yıl

YABANCI DİL

İngilizce